

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Кафедра дошкільної та початкової освіти

Т. П. ЗАПОРОЖЧЕНКО

*КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ*

навчальний посібник

Чернігів
2023

УДК 373.3.091.26(075.8)
К64

Рецензенти:

Ткаченко Н.М. – доктор педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Кириленко Н.М. – директор Чернігівської загальноосвітньої школи І ступеня №25

Запорожченко Т. П.

Контроль та оцінювання в початковій школі. Навчальний посібник.
Чернігів, 2023, 86 с.

Навчальний посібник створено відповідно до програми навчальної дисципліни "Контроль та оцінювання в початковій школі" для студентів спеціальності 013 Початкова освіта. Посібник спрямований на забезпечення умов формування у майбутнього вчителя початкової школи навичок здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Видання характеризується поєднанням теоретичного навчального матеріалу з практичними завданнями, що уможливить практичну реалізацію набутих теоретичних знань студентів.

Навчальний посібник призначений студентам і викладачам закладів вищої освіти, учителям початкової школи та методистам.

Рекомендовано до друку (електронного видання)
вченою радою факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(протокол № від 2023 року)

© Запорожченко Т. П., 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА.....	5
ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	13
ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ УСНИХ ВІДПОВІДЕЙ УЧНІВ.....	22
ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ РОБІТ УЧНІВ.....	28
ТЕМА 4. ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ.....	33
ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ.....	40
ПЛАНІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	46
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	49
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.	51
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ.....	54
ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ.....	57
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	58
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ 1-4 КЛАСІВ.....	59

ПЕРЕДМОВА

Необхідною передумовою якісної підготовки майбутніх педагогів є відповідність сучасним вимогам суспільства. Основою вдосконалення процесу професійної підготовки є компетентнісний підхід, який, передусім, передбачає формування компетентного фахівця, здатного працювати в реаліях сучасної освіти. Затвердження концепції «Нова українська школа», розробка оновленого Державного стандарту початкової загальної середньої освіти та навчальних програм для 1-4 класів на засадах компетентнісного підходу стали поштовхом до осучаснення системи контролю та оцінювання рівня підготовки учнів початкової школи. Відтак постала нагальна потреба приведення процесу підготовки майбутнього педагога у відповідність до запитів сьогодення. Досягнення позитивних результатів у зазначеній проблемі можливе шляхом комплексного ознайомлення майбутніх учителів початкової школи з нормами та особливостями здійснення контролю та оцінювання досягнень молодших школярів.

З метою вирішення поставленої задачі розроблено дисципліну вільного вибору «Контроль та оцінювання у початковій школі» та підготовлений навчальний посібник з урахуванням програми курсу. Його мета – формування готовності студентів до роботи здійснення контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Навчальний посібник входить до складу методичного забезпечення дисципліни «Контроль та оцінювання у початковій школі» та є частиною електронного навчального-методичного комплексу створеного в середовищі Moodle.

Сподіваємося, що матеріал посібника допоможе майбутнім учителям початкової школи набути навичок здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Контроль та оцінювання в початковій школі

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Варіативний навчальний курс	
		Рік підготовки: четвертий	
Модулів – 2 Змістових модулів – 2	Спеціальність 013 Початкова освіта	Семестр: VII	
		Лекції:	
14 год.		4 год.	
Практичні:			
Загальна кількість годин – 90 Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 60	Освітній ступінь: бакалавр	16 год.	4 год.
		Самостійна робота:	
	60 год.	82 год.	
	Вид контролю: <i>поточне тестування, залік</i>		

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни: формування готовності студентів до роботи здійснення контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Завдання навчальної дисципліни:

- обґрунтування мети набуття навичок роботи здійснення контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів;
- визначення особливостей оцінювання різних видів навчальної діяльності учнів;
- формування навичок роботи у формувальному оцінюванні учнів НУШ.

У результаті опанування навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні критерії оцінювання знань учнів;
- законодавчі засади контролю та оцінювання в початковій школі;
- особливості оцінювання в НУШ;
- методичні засади перевірки письмових робіт учнів;
- правила заповнення шкільної документації з метою фіксації результатів навчальної діяльності учнів.

уміти:

- розрізняти грубі та не грубі помилки у письмових роботах на учсних відповідях учнів;
- перевіряти письмові роботи учнів та оцінювати їх;
- заповнювати шкільну документації з метою фіксації результатів навчальної діяльності учнів;
- оцінювати різні види робіт;
- заповнювати листок успішності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Модуль I

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Загальні засади контролю та оцінювання в початковій школі

Тема 1. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі.

Нормативна база, що регулює контрол та оцінювання у початковій школі. Критерії та види оцінювання. Особливості контролю та оцінювання у НУШ.

Модуль II

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Особливості різних вилив контролю та оцінювання в початковій школі

Тема 2. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів

Грубі та не грубі помилки в усних відповідях учнів: їх виявлення, диференціація та оцінювання. Особливості оцінення усних відповідей з різних навчальних дисциплін.

Тема 3. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів.

Вимоги до письмових робіт учнів. Оформлення письмових робіт з різних навчальних дисциплін. Грубі та не грубі помилки у письмових роботах: їх виявлення, диференціація та оцінювання.

Тема 4. Фіксація результатів навчальних досягнень

Заповнення шкільного журналу. Ведення листка успішності учнів НУШ. Портфоліо учня НУШ.

Тема 5. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання

Створення модуля-секції електронного методичного комплексу.
Створення банку тестових завдань. Управління навчанням та документообіг електронного методичного комплексу.

СТРУКТУРА КУРСУ

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	лекції	практичні	сам ост.	усього	лекції	практичні	сам ост.
Модуль I ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Загальні засади контролю та оцінювання в початковій школі								
Тема 1. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі	16	4	2	10	22	2		12
Модуль II ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Особливості різних видів контролю та оцінювання в початковій школі								
Тема 2. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів	21	2	4	15	22		2	20
Тема 3. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів	21	2	4	15	20			20
Тема 4. Фіксація результатів навчальних досягнень	18	4	4	10	22		2	20
Тема 5. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання	14	2	2	10	12	2		10
Усього за курс	90	14	16	60	90	4	4	82

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі	2	
Тема 2. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів	4	2

Тема 3. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів	4	
Тема 4. Фіксація результатів навчальних досягнень	4	2
Тема 5. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання	2	

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма
Тема 1. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі	10	12
Тема 2. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів	15	20
Тема 3. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів	15	20
Тема 4. Фіксація результатів навчальних досягнень	10	20
Тема 5. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання	10	10

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні (розповідь, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні методи, репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, проблемні лекції, інтерактивні методи навчання, технологія розвитку критичного мислення.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усне експрес-опитування, виступ на практичних заняттях (з повідомленням, доповіддю, участь у дискусії); письмове опитування; тестування знань студентів з певної теми; індивідуальна співбесіда; залік.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ ТА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Засоби діагностики: опитувальник, система тестів питання до заліку.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
83 – 89	B	
75 – 82	C	
68 – 74	D	

60 – 67	E	
35 – 59	F _x	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A (90-100 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин. Студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань, виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповіді чіткі і завершені, у письмовій роботі не має помилок. Уміє систематизувати, зіставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

B (83-89 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу, має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні

уміння і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

C (75-82 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

D (68-74 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини.

E (60-67 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

FХ (35-59 балів). Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. Студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д.

F (0-34 балів). Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Разом
ЗМ 1	ЗМ 2				100
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	
20	20	20	20	20	

Присутність на лекції – 14 балів (7 лекцій по 2 бали)

Робота на практичному занятті - 56 балів (8 пр. по 7 балів)

Самостійна робота – до 20 балів

Результати неформальної освіти (конференції, семінари, вебінари, курси) за тематикою навчальної дисципліни – до 10 балів.

Заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Разом
ЗМ 1	ЗМ 2				100
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	
20	20	20	20	20	

Присутність на лекції – 10 балів (2 лекції по 5 балів)

Робота на практичному занятті - 60 балів (4 пр. по 15 балів)

Самостійна робота – до 20 балів

Результати неформальної освіти (конференції, семінари, вебінари, курси) за тематикою навчальної дисципліни – до 10 балів.

МЕТОДИЧНЕ ТА ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

конспекти лекцій, мультимедійні презентації до лекцій, методичні розробки до проведення практичних занять, завдання для самостійної роботи, навчальні посібники, нормативні документи, банк тестових питань, електронний методичний комплекс в середовищі Moodle.

Технічне забезпечення:

навчальна лабораторія на базі школи № 25 м. Чернігів, аудиторія початкової освіти (ауд. 228), кабінет комп'ютерної та звукозаписувальної техніки, мультимедійна дошка, проектор, ноутбук.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (зі змінами). Тернопіль: Мандрівець, 2015. 256с.
4. НУШ: перші сходинки: навч.-метод. посібник / упор. Коваленко А.В.. Чернігів, 2018. 67с.
5. Перші кроки в Нову українську школу. Порадник для вчителя початкової школи. Методичні рекомендації / упор. Бурнос В.В., Красногор Т.Ф., Шоколенко Л.М., Чернігів, 2018. 118с.
6. Стрілець С. І., Запороженко Т. П. Формування математичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів засобами інноваційних технологій : Монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 204 с.

7. Типові освітні програми 1-2 кл. (Нова українська школа). Київ: Світоч, 2018. 240с.

8. Information technologies in teacher education / Edited by B. Collis, I. Nikolova, K. Martcheva. Issues and experiences for countries in transition Proceedings of a European Workshop, University of Twente. Enschede, 2009. 219 p.

9. James W. The Digital Flood: Diffusion of Information Technology across the United States, Europe, and Asia. Oxford : EH.Net, 2012. 397 p.

10. NEW INCEPTION : науковий журнал / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка ; голов. ред. С. І. Стрілець. Чернігів, 2020. № 1. С. 14-26.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.mon.gov.ua/> – сайт Міністерства освіти та науки України.
2. <http://edu.ukrsat.com/> – методичні розробки, навчальні програми;
3. <http://www.moodle.chnu.edu.ua> – електронний методичний комплекс "Методика навчання математичної освітньої галузі";
4. <http://www.intellect-invest.org.ua> – портал сучасних педагогічних ресурсів.
5. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – бібліотеки в Інтернеті.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

План

1. Ключові засади здійснення контролю та оцінювання у початковій школі.
2. Критерії та види оцінювання.
3. Особливості контролю та оцінювання у НУШ.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

1. Ключові засади здійснення контролю та оцінювання у початковій школі.

Змістом орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально:

у 1 класі з усіх предметів інваріантної складової. За рішенням педагогічної ради навчального закладу може надаватися словесна характеристика знань, умінь і навичок учнів 2 класу;

у 2-4 класах з предметів інваріантної складової: «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрованого курсу «Мистецтво»,

«Основи здоров'я», «Фізична культура», «Я у світі» та «Трудове навчання»; у 1-4 класах з усіх предметів варіативної складової.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12 -бальною шкалою: з предметів інваріантної складової освітніх галузей: «Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)», «Математика», «Природознавство».

Виявлення рівня навчальних досягнень учнів відбувається в процесі контролю.

Основними **функціями контролю** навчальних досягнень учнів є: мотиваційна, діагностувальна, коригувальна, прогностична, навчально-перевірвальна, розвивальна, виховна.

Об'єктами контролю у процесі навчання у початковій школі є складники предметних компетентностей: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними; вміння та навички застосовувати засвоєні знання; досвід творчої діяльності; ціннісні ставлення.

Облік результатів контролю ведеться учителем/учителькою у Класному журналі і табелях навчальних досягнень.

Структурними компонентами контролю навчальних досягнень учнів є

перевірка та **оцінювання** результатів навчальної діяльності.

За формою організації навчально-пізнавальної діяльності учнів **перевірка** може бути: *індивідуальною, груповою, фронтальною*; за способом – *усною* (бесіда, розповідь учня), *письмовою* (самостійні і контрольні роботи, перекази, диктанти, у тому числі окремі тестові, компетентнісні завдання тощо), а також *практичною* (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо).

Перевірка навчальних досягнень учнів здійснюється за допомогою різних *методів*, вибір яких зумовлюється особливостями змісту навчального предмета, його обсягом, рівнем узагальнення, віковими можливостями учнів. Для перевірки навчальних досягнень учнів необхідно застосовувати *завдання* різних когнітивних рівнів: на відтворення знань, на розуміння, на застосування в стандартних і змінених навчальних ситуаціях, уміння висловлювати власні судження, ставлення, оцінки.

Оцінювання – процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних навчальних програм. Його результатом є педагогічна оцінка, яка відображається в оцінювальних судженнях і висновках учителя/вчительки вербально, або в балах. Виставлення балів обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Оцінювання у початковій школі ґрунтується на врахуванні рівня досягнень учня/учениці, а не ступеня його невдач. Результати оцінювання навчальних досягнень учнів є конфіденційною інформацією, доступною лише для дитини та її батьків (або осіб, що їх замінюють).

При **вербальному оцінюванні** використовуються як усні, так і письмові оцінні судження, які характеризують процес навчання і відображають кількісний і якісний його результати: ступінь засвоєння знань і вмінь з навчальних предметів та характеристику особистісного розвитку учнів. Характеристика особистісного розвитку учнів відображає самостійність, відповідальність, комунікативність, уміння працювати в групі, ставлення до навчальної праці, рівень прикладених зусиль, сформованість навчально-пізнавальних інтересів, ціннісних орієнтирів та загальнонавчальних умінь тощо та здійснюється вербально під час поточного контролю.

2. Критерії та види оцінювання.

Н А К А З 13.04.2011 N 329 Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти.

Критерії визначають загальні підходи до визначення рівня навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти та встановлюють відповідність між вимогами до знань, умінь і навичок учнів та показником оцінки в балах відповідно до рівнів навчальних досягнень.

Об'єктивність і точність оцінок забезпечуються такими **критеріями**:

– якість знань (міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність, дієвість)

– сформованість ключових і предметних компетентностей,

способів навчальної діяльності (виконання за зразком, за аналогією, в нових ситуаціях)

– досвід елементарної творчої діяльності (частково-пошуковий і пошуковий рівні)

– досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до інших людей, до самого себе..

Критерії реалізуються в нормах чотирьох рівнів досягнень: початковий, середній, достатній, високий

Перший рівень - початковий. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - середній. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - достатній. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениці) правильна, логічна, обґрунтована, хоча у ній бракує власних суджень.

Четвертий рівень - високий. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Кожний наступний рівень вимог вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові.

За цими Критеріями оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів на уроках і вдома, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів: усної, зокрема індивідуальне, групове та фронтальне опитування; письмової, зокрема самостійні та контрольні роботи, тестування; графічної, зокрема робота з діаграмами, графіками, схемами, контурними картами; практичної, зокрема виконання різних видів експериментальних досліджень та навчальних проєктів, робота з біологічними об'єктами, виготовлення виробів.

При визначенні рівня навчальних досягнень учнів враховуються:

- характеристики відповіді: правильність, логічність,
- обґрунтованість, цілісність;
- якість знань;
- сформованість загальнонавчальних та предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати,
- синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити
- висновки тощо;
- вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати
- гіпотези;

– самостійність оцінних суджень.

Обов'язковому оцінюванню підлягають навчальні досягнення учнів з предметів інваріантної складової навчального плану закладу.

До інших систем оцінювання може відноситися рейтингова система, яка сприяє формуванню ключових компетентностей і створює можливості для:

- підвищення мотивації учнів до самонавчання та самооцінювання;
- розширення можливості в індивідуальній підготовленості учнів
- на кожному етапі навчального процесу;
- підвищення об'єктивності оцінювання не лише протягом
- навчального року, а й за весь період навчання;
- градації значущості балів, які отримують учні за виконання
- різних видів робіт (самостійна робота, підсумкова робота, творча
- робота, олімпіади, виставки, конкурси творчих робіт,
- науково-дослідні й художні проекти, діяльність в органах
- учнівського самоврядування, у соціально-корисних проектах тощо).

З метою оцінювання індивідуальних досягнень учнів може бути використаний метод оцінювання портфоліо.

Портфоліо - це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування уміння учнів ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість оцінного процесу; елементи самооцінки з боку учня тощо.

У початковій школі застосовують **поточний і підсумковий види контролю**, які здійснюють шляхом *поточної перевірки та поточного оцінювання* й відповідно шляхом *підсумкової перевірки та підсумкового оцінювання*.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення теми/розділу з метою визначення рівня розуміння і первинного засвоєння учнями окремих елементів змісту теми/розділу, зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем/розділів уроків, закріплення знань, умінь і навичок, їх актуалізації перед вивченням нового матеріалу.

Поточну перевірку проводять індивідуально або фронтально в усній чи письмовій формі систематично в межах кожної теми, визначеної навчальною програмою. Вона передбачається учителем/учителькою під час підготовки до кожного уроку і знаходить своє відображення у поурочних планах (конспектах) уроків. Поточна перевірка може здійснюватись у формі короткотривалої (10-15

хвилин) самостійної письмової роботи, яка охоплює певну частину навчального матеріалу. Як правило, вона носить діагностичний характер.

Підсумкова перевірка у 1 класі передбачає **підсумкові контрольні роботи** у кінці навчального року (контрольне списування, комбінована контрольна робота з математики та індивідуальна перевірка навички читання вголос і розуміння прочитаного).

Підсумкова перевірка у 2-3 класах передбачає тематичну перевірку, у 4 класі – тематичну перевірку та підсумкові контрольні роботи у кінці навчального року (з навчальних предметів, що визначені Міністерством освіти і науки України для державної підсумкової атестації).

Тематична перевірка здійснюється у формі тематичної контрольної роботи після опанування програмової теми/розділу (2-4 класи). У разі, коли тему/розділ розраховано на велику кількість годин, її/його розподіляють на логічно завершені частини – підтеми/підрозділи. Якщо ж програмова тема/розділ невелика/ий за обсягом, то її/його об'єднують з однією або кількома наступними темами/розділами.

Контрольні роботи з будь-якого предмета в початкових класах проводять на другому або третьому уроці за розкладом у середині робочого тижня (бажано – вівторок, середа), не більше однієї такої роботи в день, а протягом тижня – не більше двох (у випадку двох робіт на тиждень, бажано проводити їх у вівторок і четвер). Орієнтовна тривалість виконання роботи становить у другому класі близько 30 хв., у третьому й четвертому класах – близько 35 хв.

Тематична перевірка навчальних досягнень учнів (контрольні роботи) з предметів «Я у світі», «Основи здоров'я», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Мистецтво», «Фізична культура»,

«Інформатика» не проводиться.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами поточної перевірки – усного опитування учнів на уроці, виконання письмових робіт (класної роботи, зокрема самостійної, практичної роботи тощо). Воно передбачає вербальну оцінку або оцінку в балах на основі Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Поточна оцінка за письмову роботу чи усне опитування виставляється у разі достатнього для співвіднесення з критеріями оцінювання обсягу виконаних учнем/ученицею завдань. Фрагментарні усні відповіді учнів на уроці в балах не оцінюються.

Під час **оцінювання** навчальних досягнень учнів, презентованих в усній формі, до уваги беруться: якість знань та умінь – правильність, повнота, глибина, дієвість, гнучкість, конкретність і узагальненість, системність, усвідомленість, міцність; культура мовлення – послідовність викладу матеріалу, правильне вживання термінів, повнота у формулюванні висновків.

Під час оцінювання *практичної роботи* враховують самостійність, дотримання алгоритму, правильність, повноту, усвідомленість.

При оцінюванні *письмових робіт* враховують правильність і обсяг виконаної роботи.

Учитель/вчителька перевіряє та оцінює якість виконання учнями кожної письмової роботи. Усі письмові роботи навчального і контрольного характеру перевіряються до наступного уроку, на якому рекомендується виконувати роботу над типовими помилками колективно під керівництвом учителя/вчительки; над помилками, які є не типовими, організовується індивідуальна робота з учнем/ученицею.

У 1 класі на етапі письма окремих літер, цифр правильно написану літеру або

цифру вчитель/вчителька обводить як зразок. Графічно неправильно написану літеру або цифру вчитель підкреслює і на полях чи в окремому рядку дає зразок правильного їх написання для практичного вправляння.

Під час формування графічних навичок у 1 класі допускається виправлення форми літери чи цифри по написаному з метою вказування, де саме учень/учениця припускається помилки. Неправильність нахилу помічається похилою лінією поряд зі знаком, який дитина написала неправильно.

До виправлення помилок у письмових роботах учитель/вчителька може підходити диференційовано: виправляти помилки власноруч або підкреслювати слово/вираз тощо з помилкою; підкреслювати саму помилку з метою самостійного виправлення її учнем/ученицею, – враховуючи рівень сформованості відповідної навички у конкретного учня/учениці.

У 2-4-х класах виправляти неправильний запис наведенням по написаному не рекомендується.

Перевірка графічних навичок у 2-4 класах здійснюється з урахуванням форми, розміру, нахилу, поєднання літер; культури оформлення письмової роботи. Окрема оцінка за графічні навички не ставиться.

Охайність зошита та культура оформлення письмових (поточних та контрольних) робіт (дата, назва та вид роботи, розміщення завдань на сторінці) і наявність роботи над помилками враховується під час оцінювання кожної роботи. Окремо оцінка за ведення зошитів не ставиться, відповідно у журналі не фіксується. Кожна письмова робота, виконана учнем/ученицею початкових

класів в зошитах (у т. ч. в зошитах з друкованою основою, за наявності),

перевіряється до наступного уроку. Усі записи, зроблені вчителем/вчителькою в учнівському зошиті (виправлення помилок, підкреслення, зразки письма, оцінка, фрази типу «Правильно», «Уже значно краще» тощо), виконуються чітко, каліграфічно й охайно.

Підсумкове оцінювання здійснюється за тему, семестр, рік.

Підсумкове оцінювання за тему з навчальних предметів «Українська мова», «Літературне читання», «Мова національної меншини», «Математика»,

«Природознавство» здійснюється з урахуванням усіх поточних оцінок, отриманих під час вивчення розділу/теми (підтеми), та оцінки за тематичну контрольну роботу.

Підсумкове оцінювання за тему з навчальних предметів «Я у світі», «Основи здоров'я», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Мистецтво», «Фізична культура», «Інформатика» не проводиться.

Підсумкове оцінювання за семестр здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання з урахуванням динаміки рівня навчальних досягнень учня/учениці.

Підсумкове оцінювання за рік здійснюється на основі семестрових оцінок також з урахуванням динаміки рівня навчальних досягнень учня/учениці.

3. Особливості контролю та оцінювання у НУШ.

У Державному стандарті початкової загальної освіти також заявлено рекомендацію впроваджувати формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів.

Під формувальним оцінюванням розуміють інтерактивне оцінювання прогресу учнів, що дає змогу вчителю визначати потреби учнів та відповідним чином адаптувати процес навчання.

Формувальне оцінювання, на відміну від традиційного, в якому результати тестів та контрольних замірів знань та умінь є основним джерелом відомостей про рівень навчальних досягнень учнів, здійснюється у тісному зв'язку з тим, як реально відбувався процес навчання.

Учителі мають розглядати процес оцінювання як частину свого викладання, а не використовувати цю практику лише наприкінці вивчення навчального курсу. Коли оцінювання відбувається частіше та на постійній основі, воно стає менш стресовим для учнів і несе в собі менше сюрпризів для учнів, які пов'язані із змістом оцінювання. Регулярніше оцінювання забезпечує учням вчасну інформацію, що у свою чергу поліпшує процес навчання. Учням потрібен зворотний зв'язок, що відбувається одразу після виконання певної функції, який вони здатні краще запам'ятати та включити зауваження викладача під час виконання у майбутньому. Що швидше відбудеться процес оцінювання, то ціннішим воно буде для учня.

Формувальне оцінювання забезпечує зворотний зв'язок учням щодо власного прогресу та професійного росту. При формулюючому оцінюванні учні мають використовувати той самий підхід, що і під час підсумкової оцінки. Формувальне оцінювання має орієнтуватись на майбутнє, щоб допомогти учням у підготовці до успішного завершення навчального курсу та досягненні очікуваних навчальних результатів, які оцінюють під час підсумкової оцінки по завершенні вивчення навчального курсу. Результати формувального оцінювання можуть враховувати при визначенні кінцевої оцінки засвоєння навчального курсу. Це спонукає учнів до вдумливого ставлення до формувального оцінювання. Це також допомагає розподілити кінцеву оцінку на кілька проміжних, під час яких використовують різні методи оцінювання, і зменшує напруження, пов'язане з отриманням кінцевої оцінки, під час якої можуть використовувати лише два методи оцінювання.

Алгоритм діяльності вчителя щодо організації формувального оцінювання можна представити у вигляді такої послідовності дій:

1. Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.
2. Створення ефективного зворотного зв'язку.
3. Забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання.
4. Ознайомлення учнів із критеріями оцінювання.
5. Забезпечення можливості й уміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія).
6. Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.

Розглянемо докладніше зазначені етапи.

Навчальні цілі. У процесі навчання об'єктом оцінювання є діяльність учня для досягнення цілей навчання. Отже, розроблення навчальної цілі є основою всіх видів оцінювання. На початковому етапі вчитель розробляє, доводить до відома й

обговорює зі школярами цілі уроку. Регулярні обговорення в майбутньому мають перерости у традиційну спільну роботу вчителя з учнями.

Оцінювання може виміряти, на якому рівні досягнута ціль. Це можливо за умови, що ціль є вимірною. На жаль, досить часто на практиці цілі формулюються надто широко, абстрактно, їх неможливо виміряти.

Виходом із ситуації є правило формулювання цілей за принципом SMART (аббревіатура англійських слів, що вказують на характеристики навчальної цілі – конкретна (Specific), вимірна (Measurable), досяжна (Achievable), відповідна (Relevant), визначена в часі (Timed/Timed-bound). Як приклад, формулювання цілі уроку за традиційним підходом є таким: «покращити знання з математики»; SMART-ціль визначається так: «навчитися розв'язувати задачі двома способами протягом двох тижнів».

Отже, зворотний зв'язок є позитивним. Позитивно налаштований учитель пропонує учневі допомогу у виконанні завдання. Чим більше інформації отримує вчитель про те, що учні знають, як міркують, що вчать і як, тим більше має можливостей для корегування процесу. Розглядають ще групові форми оцінювання та вимірювання навчальних результатів за допомогою портфоліо.

Наступна дія алгоритму організації формульованого оцінювання – забезпечення активної участі учнів у процесі пізнання. Щоб знання ставало інструментом, учень має з ним працювати: застосовувати, шукати умови й межі застосування, перетворювати, розширювати, доповнювати, знаходити нові зв'язки і співвідношення тощо. Це забезпечується різноманіттям прийомів, форм і методів роботи з навчальним матеріалом.

Знання й розуміння учнями критеріїв оцінювання. Практика показує, що розроблення критеріїв робить процес оцінювання прозорим і зрозумілим для всіх суб'єктів. Укладання критеріїв спільно з учнями сприяє позитивному ставленню до процесу оцінювання. Критерії, розроблені для поточного, або формульованого, оцінювання мають описувати те, що заявлено в навчальних цілях. Важливим є ознайомлення учнів із критеріями до початку виконання завдання, а також представлення критеріїв у вигляді градації – опису різних рівнів досягнення очікуваного результату. Чим конкретніше сформульовані критерії, тим зрозумілішою для учнів є діяльність щодо успішного виконання завдання.

Можливість і вміння учнів аналізувати власну діяльність (рефлексія). Учні мають учитися самооцінюванню для того, щоб бачити мету навчання й досягати успіху. Для самостійного оцінювання можна використовувати різні форми карт, таблиці самооцінки тощо. Самооцінювання передуює оцінюванню роботи вчителем. Із метою формування адекватного самостійного оцінювання застосовується порівняння двох самооцінок: прогностичної та ретроспективної. Водночас самооцінювання передбачає не лише оцінювання учнем власної роботи, але й визначення проблем і способів їх вирішення. Доцільно також використовувати взаємооцінювання, однак без надмірного захоплення цією формою.

Останнім етапом організації формульованого оцінювання є корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання. Формульоване оцінювання уможливорює відстеження вчителем процесу просування

учня до навчальних цілей, корегування навчального процесу на ранніх етапах, а учневі – усвідомлення більш високої відповідальності за самоосвіту.

Засади формульовального навчання:

1. Робота вчителя в початковій школі – розкрити потенціал кожної дитини, а не перевірити її на відповідність певному стандарту.

2. Формульовальне оцінювання не повинно містити частки НЕ, жодних негативних суджень чи критики. Формульовальне оцінювання діагностує сфери, які потребують покращення, і допомагає покращити їх. Влучну аналогію навів експерт з оцінювання Пол Блек: коли кухар готує суп і куштує його, – це формульовальне оцінювання. Коли страву пробує клієнт – це підсумкове оцінювання.

3. Формульовальне оцінювання не може складатися з балу, цифри, букви чи лише одного слова. Батькам мають додавати обов'язково пояснення, розширену категорію чи словесну характеристику – написану самим вчителем чи складену із запропонованих варіантів.

4. Формульовальне оцінювання оцінює не результат, а процес. Відповідно, щоб здійснити формульовальне оцінювання, не проводять спеціальні контрольні роботи.

ТЕМА 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ УСНИХ ВІДПОВІДЕЙ УЧНІВ

План:

1. Помилки в усних відповідях учнів: їх виявлення, диференціація та оцінювання.
2. Особливості оцінення усних відповідей з різних навчальних дисциплін.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

1. Помилки в усних відповідях учнів: їх виявлення, диференціація та оцінювання.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально:

у 1 класі з усіх предметів інваріантної складової. За рішенням педагогічної ради навчального закладу може надаватися словесна характеристика знань, умінь і навичок учнів 2 класу;

у 2-4 класах з предметів інваріантної складової: «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрованого курсу «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура», «Я у світі» та «Трудове навчання»;

у 1-4 класах з усіх предметів варіативної складової.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12 –бальною шкалою: з предметів інваріантної складової освітніх галузей: «Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)», «Математика», «Природознавство». Виявлення рівня навчальних досягнень учнів відбувається в процесі контролю.

При вербальному оцінюванні використовуються як усні, так і письмові оцінні судження, які характеризують процес навчання і відображають кількісний і якісний його результати: ступінь засвоєння знань і вмінь з навчальних предметів та характеристику особистісного розвитку учнів.

Характеристика особистісного розвитку учнів відображає самостійність, відповідальність, комунікативність, уміння працювати в групі, ставлення до навчальної праці, рівень прикладених зусиль, сформованість навчальнопізнавальних інтересів, ціннісних орієнтирів та загальнонавчальних умінь тощо та здійснюється вербально під час поточного контролю.

Недопустимою є заміна оцінок іншими зовнішніми атрибутами (зірочками, квіточками, прапорцями тощо).

Об'єктивність і точність оцінок забезпечуються такими критеріями: якість знань (міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність, дієвість); сформованість ключових і предметних компетентностей, способів навчальної діяльності (виконання за зразком, за аналогією, в нових ситуаціях); досвід елементарної творчої діяльності (частково-пошуковий і пошуковий рівні); досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до інших людей, до самого себе

Під час оцінювання навчальних досягнень учнів, презентованих в усній формі, до уваги беруться: якість знань та умінь – правильність, повнота, глибина, дієвість, гнучкість, конкретність і узагальненість, системність, усвідомленість, міцність; культура мовлення – послідовність викладу матеріалу, правильне вживання термінів, повнота у формулюванні висновків.

2. Особливості оцінення усних відповідей з різних навчальних дисциплін.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів 1-4 класів з мови є мовний і мовленнєвий складники комунікативної компетентності: знання про мову і мовлення, мовні уміння й навички; орфографічні і пунктуаційні вміння й навички; графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт (охайність, розбірливість, розміщення записів); досвід мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання – 1 клас; говоріння (усне діалогічне і монологічне мовлення) – 1-4 класи; письмо (писемнедіалогічне мовлення у 2-4 класах і писемне монологічне мовлення в 3-4 класах).

Поточна перевірка та поточне оцінювання знань про мову і мовлення та мовних умінь і навичок здійснюється на різних етапах уроку як у фронтальній, так і в індивідуальній та груповій формах; може бути як усною, так і письмовою. Зміст завдань для поточної письмової перевірки має відповідати вимогам до підсумкової письмової перевірки мовних знань.

Поточній перевірці та поточному оцінюванню підлягають *аудіативні уміння*, читання, читання напам'ять у 1 класі; *усне і письмове діалогічне й монологічне мовлення* в 1-4 класах. Поточну перевірку і поточне оцінювання аудіативних умінь у 2-4 класах здійснюють на уроках літературного читання.

Поточна перевірка з **аудіювання** у 1 класі проводиться в процесі формування в учнів умінь слухати й розуміти усне мовлення. Орієнтовний обсяг тексту на кінець навчального року 70-90 слів. Завдання для перевірки розробляють на матеріалі різних мовних одиниць: звуків, слів, словосполучень, речень, текстів. Ними передбачено визначення рівнів сприймання першокласниками відповідного мовного матеріалу на слух, виокремлення певної мовної одиниці з-поміж інших, розуміння почутого. Результатом поточної перевірки з аудіювання є вербальні оцінні судження вчителя/вчительки, що ґрунтуються на позитивному принципі.

Поточна перевірка уміння **читати** текст у 1 класі здійснюється на текстах типу букварного, в яких ужито вже вивчені букви. Перевірка має діагностичний характер з метою визначення сформованості умінь читати. При оцінюванні сформованості уміння читати в 1 класі беруться до уваги: спосіб читання (складами, цілими словами); правильність читання і розуміння прочитаного. Для перевірки виявлення розуміння прочитаного учневі пропонується не більше 3 запитань (щодо значення окремих слів та фактичного змісту прочитаного).

Об'єктом поточної перевірки у 1 класі є уміння **читати напам'ять віршовані твори**. Перевірку здійснюють усно, індивідуально протягом наступних 2-3 уроків після опрацювання твору, що вивчається на пам'ять. Окремі уроки на перевірку уміння читати напам'ять не відводять. Протягом навчання у 1 класі здійснюється перевірка уміння читати напам'ять 1 віршованого твору у першому семестрі і 2 – у другому семестрі. Якість читання творів напам'ять визначають за такими вимогами, що і у 2-4 класах на уроках літературного читання (див. розділ «Літературне читання»).

Поточну перевірку сформованості діалогічного мовлення організовують як усно (1-4 класи), так і письмово (2-4 класи) залежно від мети і завдань уроку. У 1 класі учням пропонується *відтворити* в особах (з іншим учнем або вчителем) прослуханий діалог; у 2-4 класах – пропонується *побудувати* діалог з однокласником/однокласницею на задану тему, за життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею тощо. Перевіряється уміння використовувати формули мовленнєвого етикету, ставити запитання, підтримувати розмову на певну тему, дотримуватись правил спілкування, норм літературної мови, – відповідно до державних вимог щодо навчальних досягнень учнів.

Обсяги утворених усних діалогів: у 2 класі – 3-4 репліки одного учасника/учасниці розмови, в 3 класі – 4-5 реплік одного учасника/учасниці розмови, у 4 класі – 5-6 реплік одного учасника/учасниці розмови (з урахуванням вступних і прикінцевих етикетних формул). Обсяги письмових діалогів: у 2 класі – 3 репліки одного учасника/учасниці розмови, в 3 класі –

4 репліки одного учасника/учасниці розмови, у 4 класі – 5 реплік одного учасника/учасниці розмови (з урахуванням вступних і прикінцевих етикетних формул).

Поточну перевірку сформованості монологічного мовлення (переказ, твір) організовують як усно (1-4 класи), так і письмово (3-4 класи) залежно від мети і завдань уроку. Уміння усно переказувати текст перевіряють на матеріалі текстів розповідного характеру: у 1 класі пропонуються тексти букварного типу; у 2 класі – тексти обсягом 40-50 слів. Уміння усно та письмово переказувати текст перевіряють на матеріалі текстів розповідного характеру: у 3 класі обсягом 50-70 слів; у 4 класах – тексти обсягом 70-90 слів.

У 1 класі учням пропонується скласти усний твір-розповідь за малюнком, серією малюнків, життєвою ситуацією тощо (3-4 речення). У 2 класі – усний твір-розповідь про побачене, почуте, прочитане чи пережите у власному житті (4-5 речень). У 3-4 класах – усний та письмовий твір на задану тему, за

власними спостереженнями, життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею (5-6 речень – 3 клас, 6-7 речень – 4 клас).

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів з літературного читання є

складники читацької компетентності:

навички читання (правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного) вголос і мовчки;

досвід читацької діяльності учнів (обізнаність з колом дитячого читання, практичне засвоєння літературознавчих понять, уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою);

уміння читати напам'ять віршовані твори, твори малих жанрів (2-4 кл.), прозові твори (3-4 кл.);

складники комунікативної компетентності:

досвід мовленнєвої діяльності: аудіативні уміння; уміння переказувати зміст прочитаного твору, уміння скласти усне висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого (2-4 класи).

Поточна перевірка навички читання здійснюється в усній формі з урахуванням усіх показників (правильність, спосіб, розуміння, виразність, темп). Окремо темп читання із застосуванням кількісних показників учителем не перевіряється.

Подані показники є орієнтиром для розвитку темпу читання, а не перевірки та оцінювання. Вони можуть бути використані для організації самостаємоперевірки учнями темпу читання, а також одержання вчителем фактичного матеріалу для вибудовування стратегії організації роботи учнів на уроках.

Такий показник розвитку навички читання як виразність перевіряють на знайомому тексті, але окремо від інших показників не оцінюється.

Поточна перевірка навички читання вголос здійснюється в усній формі індивідуально у комплексі з усіма показниками: правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного. Для читання учневі пропонують незнайомий художній, науково-художній текст, який у кожному класі відрізняється складністю змісту, мовою твору, побудовою речень, обсягом (у 2 класі – 120-150 слів; у 3 класі – 180-210 слів, у 4 класі – 240-270 слів). Після читання вголос учню пропонується усно або письмово виконати завдання на розуміння прочитаного.

Перевірка навички читання вголос, у тому числі розуміння прочитаного, може здійснюватись після першого і наступних перечитувань твору. Якщо перевірка здійснюється після першого перечитування, то виразність не враховується, а запитання мають стосуватись фактичного змісту твору: хто?, що?, які?, де?, коли?, як?; які і як відбувалися події?; хто персонажі?, що вони робили?, до якого жанру належить твір?. Якщо перевірка здійснюється після наступних перечитувань, то виразність враховується, а завдання мають стосуватись визначення теми, основної думки; відтворення послідовності подій,

встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, рис характеру персонажів, мотивів їхніх вчинків.

Поточна перевірка навички читання мовчки у 2 класах здійснюється в усній формі і має діагностичний характер, у 3-4 класах – в письмовій формі фронтально за показниками: спосіб, темп, розуміння прочитаного. Учні мають прочитати текст мовчки і письмово виконати завдання. Для цього вчитель пропонує їм узяти в руки олівці. Після слова вчителя «Старт», учні розпочинають читання тексту. Через три хвилини вчитель говорить «Фініш» і учні ставлять олівцем крапку над словом, на якому зупинились. Далі учні дочитують текст і виконують запропоновані завдання.

Поточна перевірка досвіду мовленнєвої діяльності здійснюється окремо за кожним показником: аудіативні уміння (усно і письмово); уміння переказувати зміст прочитаного твору (усно), уміння складати висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого (усно).

МАТЕМАТИКА

Об'єктами поточної і підсумкової перевірок навчальних досягнень учнів 1-4 класів з математики є складники математичної компетентності: обчислювальні уміння і навички; уміння і навички розв'язування задач; застосування властивостей, правил, алгоритмів, залежностей; виконання вимірювань та геометричних побудов.

Поточна перевірка здійснюється як в усній, так і письмовий формах і оцінюється за пропонованими вимогами.

Під час перевірки слід розрізняти грубі й негрубі помилки. Дві негрубі помилки рекомендуємо порівнювати до однієї грубої.

Окремим видом тематичної перевірки є перевірка навички усних обчислень у межах програмових вимог. Її здійснюють один раз за семестр у письмовій формі (математичний диктант, робота на картках тощо). Обсяг цієї роботи має містити не більше 12 арифметичних операцій. Тривалість цієї роботи учитель визначає зважаючи на контингент класу, але не більше 25 хвилин.

ЯДС

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки з природознавства є складники предметної природознавчої компетентності:

- знання (у формі фактів, понять) про предмети і явища природи, їх взаємозв'язки і залежності між ними;
- уміння виконувати різні види навчально-пізнавальних дій щодо об'єктів природи та інформації про них;
- уміння застосовувати спеціальні методи пізнання об'єктів природи (дослід, практичну роботу, спостереження);
- уміння виконувати практичні дії з об'єктами природи;
- уміння оцінювати об'єкти природи, а також власну поведінку та інших людей серед природи;
- уміння застосовувати набуті знання й навички у своєму повсякденному житті;

– уміння творчого застосування набутих природничих знань і способів діяльності в змінених ситуаціях;

– досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу і природи, до різноманітних видів діяльності, зокрема природоохоронної.

Поточна перевірка здійснюється у процесі усного або письмового опитування, бесід, спостережень, практичних робіт, дослідів, проектів, тестових і творчих завдань, дидактичних ігор тощо.

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕВІРКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВИХ РОБІТ УЧНІВ

План:

1. Вимоги до письмових робіт учнів.
2. Оформлення письмових робіт з різних навчальних дисциплін.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

1. Вимоги до письмових робіт учнів.

1.1. Загальні вимоги до ведення учнівських зошитів

Правильне, грамотне і охайне виконання письмових завдань привчає учня до систематичної праці, формує повагу до неї, звичку до чистоти, охайності та порядку.

Усі записи в зошитах учні повинні виконувати з дотриманням таких вимог:

- писати охайно, розбірливим почерком, синім чорнилом;
- зберігати поля з зовнішньої сторони;
- вказувати дату виконання роботи;
- вказувати, де виконується робота (класна чи домашня), позначати номер вправи, приклада, задачі;
- креслення виконувати олівцем (у випадку необхідності – із застосуванням лінійки та циркуля), а умовні позначення до них підписувати ручкою;
- дотримуватися абзаців, однакових інтервалів між словами, дописувати кожен рядок до кінця, орієнтуючись на правила переносу, не виходячи за межі рядка;
- якщо потрібно виправити помилку, учень має закреслити неправильно написану літеру чи цифру навкіс і замість неї зверху написати потрібну літеру чи цифру.

Якщо треба замінити слово, словосполучення, речення чи приклад у ході виконання роботи, то те, що підлягає зміні, слід охайно закреслити тонкою горизонтальною лінією, а не витирати гумкою, замальовувати коректором чи брати в дужки (дужки є пунктуаційним знаком), і далі написати правильно;

□ виправлення написаного робити ручкою, а не олівцем.

1.2. Загальні вимоги до перевірки письмових робіт

Усі записи, помітки й виправлення в учнівських роботах слід виконувати ручкою з зеленим чорнилом.

Виявлені помилки (в тексті або обчисленнях) чи неправильно вжите слово викладач підкреслює або закреслює скісною рисою, надписуючи правильно, і ставить помітку на полях. Виправляти неправильний результат по написаному не дозволяється.

Загальні вимоги до ведення учнівських зошитів

Зошити використовувати раціонально (не починати новий зошит, доки не списано попередній).

Для бережливого використання зошита: не бруднити сторінок; користуватися обгортками; не виривати листків.

Не дозволяти учням замість зошитів писати в блокнотах та на аркушах паперу.

2. Оформлення письмових робіт з різних навчальних дисциплін.

Загальні вимоги до оформлення письмових робіт з української мови

Записи на новій сторінці зошита починати робити з першого рядка.

Початок запису тексту і його заголовки виконувати на одній сторінці. Якщо залишаються вільні рядки на сторінці, то їх використовувати для виконання інших завдань на розсуд учителя.

Між датою і назвою роботи (класна, домашня), між назвою та видом роботи, а також між видом роботи та заголовком рядок не пропускати.

В зошитах з графічною сіткою № 3 між заключним рядком тексту однієї письмової роботи і наступної слід пропускати два робочих рядки; в зошитах з графічними сітками № 1 та № 2 - один рядок.

У 2-4 класах на уроках української мови паралельно із звичайним зошитом можна використовувати зошити з друкованою основою (один із зошитів).

Зошит з друкованою основою можна використовувати як на уроці, так і під час виконання домашніх завдань. Після опрацювання теми за підручником зошит з друкованою основою перевіряти, виконання завдання оцінювати.

У роботі з учнями 1 класів необхідно пам'ятати:

у період навчання грамоти учням необхідно виконувати навчальні завдання в зошиті з друкованою основою (зошити для письма і розвитку мовлення), де подано зразки написання літер, їх поєднань, окремих слів і речень, а також вправи на розвиток мислення і мовлення школярів;

для виконання різноманітних завдань, пов'язаних з мовним аналізом (креслення схем речень, звукової структури слів, «друкування» тощо), використовувати окремий зошит у клітинку з графічною сіткою № 5;

у період навчання грамоти дату виконання завдань, «Класна робота» учням не писати. У цей період між однією роботою та другою залишати один рядок для записів чи поміток учителя.

У 3 класі на уроках української мови протягом усього I семестру продовжувати писати в зошитах у дві лінії з контрольними похилими або в зошитах у дві горизонтальні лінії без контрольних похилих.

У II семестрі краще підготовленим учням поступово можна переходити на письмо в одну лінію. Повний перехід усього класу на письмо в одну лінію може

бути закінчений наприкінці 3 класу або в I семестрі 4 класу. Висота малих літер становить близько 4, 0 мм.

Роботу з каліграфії слід проводити впродовж усіх 4-х років навчання в початковій школі.

Оцінювання грамотності рекомендується здійснювати за такими вимогами:

- орфографічні і пунктуаційні помилки вважаються рівноцінними;
- помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах вважаються різними помилками;
- негрубими вважаються такі помилки: повторення тієї самої букви в слові; недописування букви в кінці слова (не за правилом); двічі підряд написане те саме слово в реченні. Дві негрубі прирівнюються до однієї грубої помилки;
- охайні виправлення (неправильне написання на правильне) помилками не вважаються;
- орфографічні та пунктуаційні помилки на невивчені правила виправляються, але не враховуються (якщо відповідні слова не були виписані на дошку під час диктанту, а розділові знаки не диктувалися вчителем).

Загальні вимоги до оформлення письмових робіт з математики

У 2-4 класах на уроках математики паралельно із звичайним зошитом можна використовувати зошити з друкованою основою (один із зошитів), рекомендовані Міністерством освіти, молоді та спорту України. Зошит з друкованою основою використовувати як на уроці, так і під час виконання домашніх завдань.

У 1 класі дату виконання робіт учням не записувати. Між однією класною роботою та другою пропускати чотири клітинки.

Дату, назву роботи та її вид (задача, приклади) учням записувати, починаючи з 2-го класу, назву виду завдання (приклад, самостійна робота) записувати за функціональною потребою – на розсуд учителя.

Запис дати і виду роботи розмішувати посередині робочого рядка, наприкінці записів крапку не ставити.

Запис математичних завдань слід розпочинати на другій повній клітинці зверху та другій клітинці від поля чи згину сторінки зошита.

Назви таких видів роботи, як рівняння, відрізки, нерівності, дроби, величини, порівнювання чисел, вирази в зошитах не вказувати..

Між записами дати, назви роботи та її видом у зошитах з математики пропускати одну клітинку.

Між заключним рядком завдання однієї письмової роботи (класна робота) і початком наступної (домашня робота) в зошитах з математики слід пропускати чотири клітинки.

Між видами завдань (задача, приклади, рівняння тощо) однієї письмової роботи пропускати дві клітинки.

Цифри і літери писати у клітинці зошита похило. Кожну цифру, знак і літеру записувати в окремій клітинці. Для написання дужки у виразах з дужками також відводити одну клітинку.

У 1-4-х класах писати цифри висотою в одну клітинку.

Під час перевірки слід розрізняти грубі й негрубі помилки. Дві негрубі помилки рекомендуємо прирівнювати до однієї грубої.

До грубих помилок належать:

- неправильне обчислення у завданні, мета якого – перевірка обчислювальних умінь і навичок;
- неправильне розв'язання задачі (пропуск дії, неправильний добір дії, зайва дія);
- незнання або неправильне застосування властивостей, правил, алгоритмів, залежностей;
- невідповідність виконаних вимірювань та геометричних побудов умові завдання.

Негрубими помилками є:

- неправильно виконане обчислення у випадку, коли метою завдання непередбачена перевірка обчислювальних умінь і навичок;
- відсутність пояснювального тексту, відповіді завдання, назви величин або невідповідність їх виконаним діям та отриманим результатам;
- не доведене до логічного кінця робота з перетворення іменованих чисел з одних одиниць вимірювання в інші;
- неправильне за стилістикою формулювання запитання чи відповіді задачі; неправильне списування даних завдання за умови правильного його виконання;
- помилки у записах математичних термінів, символів, позначеннях геометричних фігур.

Якщо учень (учениця) самостійно знаходить і охайно виправляє допущену помилку, то це не вважається недоліком роботи.

Загальні вимоги до перевірки письмових робіт з української мови та математики

У 1-4 класах необхідно перевіряти та оцінювати кожну учнівську роботу з української мови і математики. У 1-му класі бали за роботу не виставляються. За рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу учні 2-го класу також можуть оцінюватися вербально впродовж усього року, але в зошитах учнів необхідно робити виправлення.

Учитель повинен систематично (до наступного уроку) перевіряти та оцінювати якість виконання письмової роботи учнями.

Оцінки за класні та домашні роботи в класний журнал виставляти вибірково (для всіх учнів одночасно — тільки за окремі роботи), оцінки за контрольну, самостійну роботу (контролюючого характеру) — щоразу.

З метою уникнення типових помилок слід щодня в дальшій роботі повторювати недостатньо засвоєні правила, супроводжуючи таке повторення

добором прикладів, усним розбором їх і записом на дошці, в зошитах.

Після набуття учнями навичок опрацювання своїх помилок, можна завдання для роботи над помилками давати додому, але обов'язково потім перевіряти якість його виконання.

Недоцільно давати учням завдання вписати виправлене слово кілька разів, бо таке кількаразове списування слова часто буває механічним і не дає бажаних наслідків. Необхідно дати завдання вписати виправлене слово, написати перевірне слово, добрати до нього 2 подібних слова, ввести контрольне слово в речення, підкреслити орфограму.

Усі контрольні письмові роботи, а також самостійні роботи навчального і контрольного характеру слід перевіряти до наступного уроку.

Письмову роботу над помилками виконувати у зошитах для контрольних робіт після їх перевірки, а продовжувати закріплення правильних написань, дій на наступних уроках у робочих зошитах.

У 2 та 3 класах пунктуаційні помилки вчителю виправляти власноруч, але в процесі їх опрацювання вимагати у дітей аргументованого пояснення надписаних чи дописаних знаків на основі правил чи наведення відповідних прикладів.

У 2-3 класах класі вчителю орфографічну і пунктуаційну помилки підкреслювати однією рисою; на полях проти орфографічної ставити вертикальну риску (/), проти пунктуаційної – галочку (V).

Якщо слово треба написати разом, учителю треба з'єднати його лінією знизу вгору, коли окремо – відокремити його вертикальною лінією, трохи похиленою вправо.

Стилістичні і лексичні помилки підкреслювати у тексті хвилястою лінією, а в процесі роботи над ними найтипівіші колективно обговорити, потім записати у зошит. Після цього школярам запропонувати зробити решту виправлень самостійно чи в парі з однокласником.

При аналізі в роботах помилок, зв'язаних з морфологічним складом слів, треба застосувати морфологічний розбір, вказати рід, число, відмінок, корінь, а в зв'язку з цим роз'яснити характер помилки.

До виправлення помилок у письмових роботах учнів учителю слід підходити диференційовано: у зошитах сильніших учнів ставити помітку на полі в рядку, в якому допущено помилку; у середніх — можна підкреслити слово з помилкою, поставити помітку на полі, в якому допущено помилку, а саме виправлення запропонувати зробити учням самостійно.

ТЕМА №4. ФІКСАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

План

1. Шкільний журнал. Заповнення шкільного журналу.
2. Ведення лиска успішності учнів 1 – 2 класу НУШ.
3. Портфоліо учня НУШ.

Рекомендована література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

1. Шкільний журнал. Заповнення шкільного журналу.

Важливим питанням в діяльності адміністрації шкіл і, зокрема, педагогічних працівників є ведення шкільної документації. Одним із основних обов'язкових державних документів школи є класний журнал, в якому фіксуються результати досягнень учнів, відвідування, екскурсії, виконання навчальних програм тощо.

Класний журнал (далі - журнал) - це обов'язковий документ загальноосвітнього навчального закладу, в якому фіксуються результати навчальних досягнень учнів, відвідування ними занять та екскурсій, стан виконання навчальних програм тощо.

Оскільки журнал є документом фінансової звітності його ведення повинне чітко відповідати діючим нормативним документам.

Нормативні документи, що регулюють роботу із шкільною документацією:

- Наказ МОН від 10.05.2011 №423 « Про затвердження єдиних зразків обов'язкової ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності ». (Розміщені зразки журналів, та іншої ділової документації загальноосвітніх навчальних закладів).
- Наказ МОН від 07.12.2018 №1362 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів першого класу Нової української школи».
- Наказ МОН від 08.04.2015 № 412 «Про затвердження Інструкції щодо заповнення Класного журналу для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів»(Інструкції, що обумовлюють правила заповнення журналів 1 – 4 класів).
- Наказ МОН від 02. 09. 2020 № 1096 « Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо заповнення класного журналу учнів початкових класів нової української школи».

Журнал може заповнюватись в електронній або паперовій формі. Електронний журнал може вестись лише за наявності технічного забезпечення, що відповідає вимогам законодавства. Яке забезпечує захист інформації від знищення або змінення.

Інструкції ведення журналів початкової та старшої школи відрізняються, але основні загальні вимоги лишаються.

Загальні вимоги до ведення класного журналу

1. Визначаються Інструкціями щодо заповнення (ведення) Класного журналу.

2. Позначення класу на титульній сторінці журналу здійснюється арабськими цифрами і відповідними прописними літерами українського алфавіту (без лапок), а назва школи записується повністю (без скорочень).

3. Розподіл кількості сторінок для навчальних предметів та курсів за вибором відповідно до навчального плану закладу загальної середньої освіти, з урахуванням поділу класів на групи, у початковій школі, здійснює класний керівник, але погоджує заступник директора з навчально-виховної роботи.

4. Усі записи в журналі ведуться державною мовою. Допускається запис тем уроків (екскурсій, проєктів тощо) і частково домашнього завдання (назва тексту тощо) на правій сторінці журналу мовою навчального предмета (іноземною, національної меншини).

5. Записи на всіх сторінках журналу (у тому числі тих, що заповнюють вчителі, які викладають окремі предмети) упродовж навчального року ведуться чорнилом одного кольору.

6. Виправлення з використанням гумки чи коректора не допускаються. Помилковий запис акуратно закреслюється (однією прямою лінією, якщо це слово, і похилою з правого верхнього кута до нижнього лівого у клітинці з балами) і поряд (у цій же клітинці або рядку) пишеться правильний. Виправлення балу, відмітки про успішність, назви теми засвідчується підписом керівника навчального закладу і скріплюється печаткою.

7. Усі записи в журналі, необхідні на початок навчального року, здійснюються класним керівником упродовж 5 робочих днів після одержання журналу.

8. Запис переліку навчальних предметів інваріантної та варіативної складових відповідно до робочого навчального плану здійснюється на третій сторінці журналу. Назви освітніх галузей не зазначаються.

9. Якщо для вивчення окремих навчальних предметів клас ділиться на групи, то для кожної з них у журналі відводять окремі сторінки.

10. У розділі I «Облік відвідування (пропуск занять)» класний керівник щодня відмічає кількість уроків (годин), пропущених кожним учнем (ученицею). Запис робиться у вигляді дробу, чисельник якого вказує на причину відсутності («хв.» - через хворобу, «пп» - поважні причини - за письмовою заявою батьків або осіб, які їх замінюють, «бп» - без поважних причин), а знаменник - кількість пропущених уроків (годин) («хв/5», «пп/4», «бп/5»).

11. У розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» класний керівник записує прізвища та імена учнів в алфавітному порядку без скорочень (у разі збігу прізвища та імені додається запис по батькові), назви навчальних предметів, прізвища, імена та по батькові вчителів, які їх викладають, і систематично протягом року вносить до цього розділу відповідні записи, пов'язані з прибуттям або вибуттям учнів.

Прізвища та імена учнів, які прибувають у клас посеред навчального року, записують наприкінці списку. Якщо учні вибувають із класу протягом навчального року, то навпроти їхніх прізвищ на сторінках з усіх предметів робиться запис: «Вибув/вибула». На наступних сторінках журналу прізвище цього учня (учениці) не записується.

На лівій сторінці розгорнутого журналу в розділі II «Облік навчальних досягнень учнів» учитель веде щоденний облік навчальних досягнень та відвідування учнями занять із навчального предмета, який він викладає. Відсутність учня (учениці) на уроці зазначається у журналі під відповідною датою буквою «н».

У графі «Місяць і число» у день проведення уроку (екскурсії, передбаченої календарно-тематичним плануванням із певного предмета, контрольної роботи, практикуму, досліду тощо) проставляється дата проведення. Дата записується дробом, чисельник якого є числом, а знаменник - порядковим номером місяця у році. Наприклад, 04/09. Заздалегідь дати не записуються.

12. Навчальна діяльність учнів під час екскурсій, не передбачених навчальними програмами з певних предметів, та тих, які проводяться наприкінці навчального року (що записуються в журналі у розділі III «Облік проведення навчальних екскурсій»), не оцінюється і балами в журналі не фіксується.

13. У розділі IV «Зведений облік навчальних досягнень учнів» журналу у 1-3-му класах заповнюються рядки: «I семестр», «II семестр», «Рік», у 4-му класі - 4 рядки: «I семестр», «II семестр», «Рік», «Державна підсумкова атестація». У початкових класах здійснюється формувальне та підсумкове оцінювання результатів навчання учнів.

Підсумкове оцінювання здійснюється у 1- 2 класах із застосуванням вербальної характеристики особистих досягнень, а його результати фіксуються тільки у свідоцтві досягнень.

У 3 - 4 класах підсумкове оцінювання здійснюється за рівневою шкалою, (Початковий, середній, достатній, високий рівень). За рівнями оцінюється кожне набуте уміння з певного навчального предмету.

14. У 1 класі домашнє завдання не задається то відповідно і не фіксується. У 2 класі можуть зазначатися творчі та пошуково - дослідницькі завдання. У 3-4 класах домашні завдання обов'язково записуються. (вказується номер сторінок, задач та вправ і інше.

15. У розділі V «Загальні відомості про учнів» номер особової справи записується через дріб, де чисельник - велика літера, а знаменник - порядковий номер запису прізвища учня (учениці) в алфавітній книзі (А/45).

Прізвища, імена та по батькові учня, батьків або осіб, які їх замінюють, записуються у відповідних колонках повністю без скорочень.

16. У розділі VI «Листок здоров'я» медичний працівник загальноосвітнього навчального закладу фіксує інформацію про групу здоров'я кожного учня.

17. Перший запис у розділі VII «Зведена таблиця руху учнів класу» робиться на початку вересня (орієнтовно до 05 вересня) у графі «На початок семестру (року)». Наступний запис про кількість учнів, які прибули або вибули, та про кількість учнів станом на перший день II семестру робиться у перший день навчання (у графах «Прибув/прибула», «Вибув/вибула», «На кінець I семестру» і «На початок II семестру»). Останній запис робиться в останній день навчального року.

18. У розділі VIII фіксується проведення бесід з безпеки життєдіяльності та вступного інструктажу (облік виховних заходів (у тому числі виховних годин, годин спілкування тощо) у журналі не ведеться).

19. Якщо до ведення журналу є зауваження, то особа, яка перевіряє, у розділі IX «Зауваження до ведення журналу» стисло фіксує зауваження та пропозиції щодо поліпшення ведення записів у журналі учителем, записує дату, прізвище та ініціали і ставить підпис.

2. Ведення лиска успішності учнів 1 – 2 класу НУШ.

Оцінювання результатів навчання та особистих досягнень учнів у першому класі має формувальний характер, здійснюється вербально, на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає активне залучення учнів до самоконтролю і самооцінювання. Здійснення формувального оцінювання орієнтує вчителя на спостереження за навчальним поступом кожного учня. Воно розпочинається з перших днів навчання у школі і триває постійно.

Діти дуже чутливі до оцінювання їх дорослими. Молодші школярі мають характерну особливість сприймати оцінку за виконання якогось завдання як оцінювання себе, а тому негативну оцінку вони розуміють як вияв негативного ставлення до себе з боку вчителя. Враховуючи цю вікову особливість, а також важливу роль початкової школи як «стартового майданчика» для того, щоб задати індивідуальну траєкторію особистості не тільки у навчальній діяльності, а й в особистісному розвитку, вчителю слід використовувати формувальне оцінювання, яке на етапі першого класу має включати два обов'язкових компоненти: доброзичливе ставлення до учня як до особистості та позитивне ставлення до зусиль учня, спрямованих на розв'язання задачі (навіть якщо ці зусилля не дали позитивного результату).

Облік результатів завершального (підсумкового) оцінювання, що здійснюється з урахуванням динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці, фіксується учителем/вчителькою у **свідоцтві досягнень**.

Свідоцтво досягнень має бути зрозумілим документом для батьків дитини або осіб, які їх замінюють, що дає розгорнуте уявлення про навчальний поступ дитини в школі під час навчального року.

Свідоцтво досягнень складається з 2 частин:

1. Перша частина - характеристика особистих досягнень учнів, заповнюється у жовтні, як проміжний, та у травні як підсумковий звіт, з метою фіксування навчального поступу, у якому оцінюється активність дитини, самостійна робота на уроці, співпраця з іншими учнями тощо.

2. Друга частина складається з оцінювання предметних компетентностей. Заповнюється тільки у травні.

Для оцінювання учнів пропонується чотирирівнева система: «має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «ще потребує уваги і допомоги».

Учителі, які викладають навчальні предмети у початковій школі дають характеристику предметних компетентностей учня за чотирирівневою системою. У першому класі оцінювання має описовий характер як рівня навчання, старанності та соціальної поведінки, так і предметів та освітнього процесу в цілому, але не результату.

При заповненні свідоцтва досягнень пропонується відмічати визначення рівня у довільній формі (графічні знаки).

Учитель роздруковує два екземпляри свідоцтва. Батькам або особам, які їх замінюють, видають один екземпляр, другий залишається в закладі освіти і зберігається в особовій справі. За бажанням, батьки можуть залишити свій коментар у свідоцтві, для цього, зустрітись з учителем і написати свої побажання на екземплярі, що зберігається в школі.

Проект зразка свідоцтва досягнень за вибором закладу загальної середньої освіти роздруковується у чорно-білому або кольоровому вигляді, у форматі А4 або у форматі А5. Вчитель, за бажанням, може додавати особисті або навчальні характеристики на свій розсуд

3. Портфоліо учня НУШ.

Однією з важливих технологій оцінювання у початковій школі, особливо у першому класі, є технологія портфоліо, яка відрізняється від традиційних методів оцінювання тим, що забезпечує вчителя обґрунтованою інформацією про процес і результати навчальної діяльності учня, забезпечуючи при цьому можливість для здійснення власних оцінних суджень щодо результатів своєї діяльності.

Технологія портфоліо забезпечує досягнення таких цілей:

1. Поєднання кількісних і якісних оцінок.
2. Забезпечення можливості для учнів брати участь в оцінюванні власних робіт
3. Надання необхідної інформації вчителям, батькам, учням, іншим зацікавленим особам щодо прогресу учнів, про навчальні види діяльності.
4. Вивчення прогресу розвитку дитини за певний період часу, у тому числі прогрес розвитку відповідних навичок (навички користування ножицями, навички з письма тощо).
5. Допомога педагогу у визначенні індивідуальних цілей для дитини.
6. Формування основи оцінювання учнівської успішності, виходячи з різних джерел.

7. Шлях для оцінки та розроблення навчальної програми.

Портфоліо – це спеціально спланована та організована індивідуальна добірка матеріалів і документів, яка демонструє зусилля, динаміку і досягнення учнів у різних сферах.

Портфоліо – це інструмент, який демонструє, чого досягла дитина. Це не спосіб планування роботи з дитиною.

Користуючись інформацією з портфоліо, педагог також дізнається про сильні і слабкі сторони дитини, про хід її мислення, про прогрес в опануванні навичками тощо.

Портфоліо завжди візуалізоване – зазвичай, у вигляді спеціальної папки. Однак його зміст не зводиться лише до колекції учнівських робіт.

Три основні види портфоліо

1. Робоче (загальне) портфоліо – до його створення долучаються усі: вчитель, учень, батьки. Добираються як поточні роботи, так і зразки підсумкових робіт. Позитивними сторонами цього виду портфоліо є те, що воно найбільш точно відображає прогрес розвитку дитини, показуючи її щоденний прогрес. Слабкими сторонами є те, що воно може містити дуже багато різних зразків робіт і створювати ситуацію, коли лише педагог бере відповідальність за його наповнення. Щоб уникнути цього, потрібно утримувати портфоліо в доступному для дитини місці.

2. Демонстраційне портфоліо (учнівське портфоліо) – містить лише найкращі роботи учня, які обираються самим учнем. Такий вид портфоліо є досить сильною мотивацією для дитини виконувати роботи, що демонструють її найкращі здібності. Слабкою стороною демонстраційного портфоліо є те, що у більшості випадків воно може не відображати щоденну діяльність дитини. Наприклад, для дитини з особливими освітніми потребами таке портфоліо не показує її слабкі місця та сфери, де потрібна додаткова допомога.

3. Портфоліо вчителя – таке портфоліо містить контрольні (тестові) завдання і зразки робіт, вибрані самим учителем. У вчительське портфоліо вкладаються продукти навчальної діяльності, які засвідчують її динаміку, а не лише абсолютні оцінки. Так розділ учительського портфоліо: «Досягнення учня у навчанні» (сторінки: Навчання грамоти; Письмо; Математика) може вмещувати графіки швидкості читання; навчальні досягнення, фіксовані оцінкою у вигляді дробу: знаменник вказує на кількість помилок, які допустив учень у попередній роботі, а чисельник – кількість помилок у цій роботі. Іншими розділами вчительського портфоліо можуть бути такі: розділ «Соціальна компетентність учня», в якому міститимуться записи вчителя про особливості співпраці учня з однокласниками, особливості спілкування з однолітками та дорослими. При цьому важливо відмічати чинники, які призводять до труднощів у соціалізації (особливості поведінки, комунікативна діяльність), а також позитивні сторони, які слугують підґрунтям для поліпшення соціальних контактів дитини. Розділ «Суспільна робота учня» може містити перелік доручень, які дитина виконує у класі і в школі. У розділі «Творчі роботи» можуть бути як самі роботи учня, які не увійшли до учнівського портфоліо, так і фотографії робіт.

Часто педагоги можуть одночасно використовувати елементи усіх трьох видів портфоліо. Кожен навчальний заклад і кожен вчитель має знайти спосіб, який є найбільш ефективним для того, щоб якомога більше дізнатися про дитину і забезпечити її додаткові потреби.

На сьогодні яких-небудь жорстко встановлених правил і вимог, що регламентують структуру портфоліо учня початкової школи, немає. Тому рекомендується використовувати зазначений нижче перелік розділів, які дають можливість повною мірою досягти цілей.

1. Титульний аркуш «Це Я». Містить інформацію про адресу і найменування навчального закладу, прізвище, ім'я, по-батькові учня і клас. За бажанням можна опублікувати на титульному аркуші фотографію учня.

2. «Мої фотографії». На цій сторінці портфоліо можна опублікувати як сімейні фотографії, так і фотографії самого учня.

3. «Моя сім'я» Тут вказується інформація про склад сім'ї учня. Ці сторінки можна присвятити найріднішим, близьким людям, а саме батькам, братам, сестрам, бабусям і дідусям, доповнити альбом відповідними фотографіями.

4. «Що я вмію і люблю робити». Цей розділ дозволяє проілюструвати навички і захоплення учня. У розділі «Я вмію робити» рекомендується вказати найбільш значимі досягнення учня. Це не обов'язково має відноситися до навчання.

5. «Мій режим дня» Цей розділ портфоліо дає учневі навички планування. Буде корисно, якщо поля цієї форми учень заповнить самостійно, а ви йому потім допоможете звести інформацію за часом тих або інших справ. Рекомендуємо роздрукувати цей лист портфоліо і повісити його вдома поряд із робочим місцем учня. У вкладці «Моя улюблена їжа» буде дуже цікаво написати не лише про смакові переваги, але також розкрити секрети парочки рецептів.

6. «Мої досягнення і плани». Інформація в цьому розділі дозволяє педагогам зорієнтуватися в сильних сторонах учня, зрозуміти його прагнення і бажання отримати додаткові знання і навички, або ж переконатися в тому, що в учня вже існує деякий план дій, послідовне виконання якого дозволить йому зрештою досягти поставленої мети. На сторіночці «Мої досягнення» записуються усі результати досягнень дитини. Що, де і коли відбулося. Не забувайте вкладати сюди подяки, грамоти, якщо такі є.

7. «Моя зайнятість в гуртках, секціях і клубах». Тут необхідно вказати інформацію про назву гуртка, секції або клубу, назву установи, в якій проводяться заняття і час, впродовж якого учень приймав або бере участь в діяльності гуртка або клубу.

8. «Моя творчість» (літературні роботи). Цей розділ не є обов'язковим. У початкових класах рівень освіти в області літератури, як правило, ще не настільки високий, щоб учень вже мав необхідні навички складати які-небудь вірші або оповідання, і в той же час, бувають виключення.

9. На сторінці «Мої малюнки», можна вклеїти малюнки, зроблені учнем, або роздрукувати лист цього розділу (краще в декількох екземплярах) і попросити вашу дитину намалювати що-небудь.

10. «Мої успіхи в навчанні» (роботи, які дитина вибере самостійно).

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ І ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

План:

1. Створення модуля-секції електронного методичного комплексу.
2. Створення банку тестових завдань. Управління навчанням та документообіг електронного методичного комплексу.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

1. Створення модуля-секції електронного методичного комплексу.

Програмний комплекс Moodle має у своєму розпорядженні велике розмаїття програмних модулів, за допомогою яких можна організувати навчальну роботу студентів (Activity Modules – модулі діяльності). Кожен з цих модулів має відповідні дидактичні властивості, що дає змогу сформувавши певний перелік навчально-методичних матеріалів, націлених на вирішення студентом завдань дисципліни. Усі модулі умовно поділено на ресурси та завдання. Завдання, як правило, мають зворотній зв'язок, за допомогою якого результати навчання студента оцінюються викладачем або автоматично. Ресурси в основному мають інформаційне призначення.

Ресурси

Moodle надає можливість додавання до дисципліни широкого спектра інформаційних ресурсів. Як ресурс можна використати будь-який електронний документ, що може обертатися у мережі Інтернет.

Функціональна структура електронної дисципліни

До основних функціональних структурних елементів електронного методичного комплексу відносяться: сторінка дисципліни; модуль-секція; модуль діяльності; файлова система дисципліни; банк тестових завдань; журнал оцінок; блок; комунікаційні засоби.

Сторінка дисципліни – показ користувачам змісту електронного методичного комплексу, здійснюється за допомогою веб-сторінок. Кожний електронний методичний комплекс має одну Головну сторінку та декілька допоміжних.

У зоні **модулів-секцій** показуються модулі-секції, у межах яких створюються посилання до поточних сторінок електронного методичного комплексу. Кожне таке посилання, зазвичай, пов'язане з навчальною діяльністю учасників електронного методичного комплексу. Модуль-секція – відокремлена

частина центрального стовпчика головної сторінки, призначена для встановлення посилань до поточних сторінок електронної дисципліни.

Модулі діяльності – це комп'ютерні програмні пакети дидактичного спрямування. З їхньою допомогою організується навчальна діяльність учасників освітнього процесу. Оскільки навчальна діяльність в основному має за мету оволодіння певними теоретичними положеннями навчальної дисципліни та практичними навичками, то умовно модулі діяльності поділені на дві групи – ресурси та завдання. За допомогою ресурсів студентам надаються інформаційні матеріали, а за допомогою завдань організується діяльність, яка оцінюється вручну викладачем (наприклад, індивідуальне завдання) або автоматично – системою (наприклад, тест).

Файлова система електронного методичного комплексу призначена для збереження будь-яких електронних документів (електронні копії підручників, конспекти лекцій, файли зображень, відео- та аудіо-файли, презентації тощо), що можуть бути застосовані у освітньому процесі або для створення модулів діяльності. Файлова система може мати певну структуру (теки, теки в теках), яку створює викладач відповідно до своїх міркувань.

Призначенням **банку тестових завдань** є управління створенням, розміщенням, імпортом та експортом тестових завдань, з яких формується тест педагогічного вимірювання.

Призначенням **журналу оцінок** є накопичення, збереження та обробка оцінок результатів навчання студентів із кожного модуля діяльності.

Блоки – це комп'ютерні програмні додатки, за допомогою яких на головній сторінці електронного методичного комплексу показується додаткова інформація про учасників комплексу, перелік встановлених модулів діяльності, зміни, що відбулися в межах комплексу тощо. За допомогою блоків можна також здійснити пошук інформації за ключовим словом, виконати налаштування електронного методичного комплексу тощо.

Як комунікаційні засоби можна використовувати електронну пошту, службу повідомлень програмного комплексу Moodle, форуми різного призначення, WiKi, блоги тощо.

Загальні налаштування електронного курсу.

Орієнтовна структура навчального курсу повинна відповідати наступним мінімальним вимогам:

- нульова секція – встановлюється автоматично при створенні електронного методичного комплексу. Повинна мати: інформацію про автора комплексу та викладачів, які проводять навчальні заняття за допомогою електронного методичного комплексу (бажано фото або відео-вітання);

- посилання на файл навчально-тематичного плану електронного методичного комплексу;

- посилання на додаткові інформаційні ресурси, що використовуються в освітньому процесі;

- модульні (тематичні) секції – встановлюються шляхом редагування параметрів електронного методичного комплексу. Кількість модулів-секцій повинна відповідати кількості модулів (занять) курсу;

– тестові завдання до кожної модуль-секції – розміщуються у відповідному розділі банку тестових завдань. Кількість, тип і параметри тестових завдань визначаються викладачем з урахуванням мети й завдань відповідного контролю;

– журнал оцінок, кількість розділів якого повинна відповідати кількості залікових модулів дисципліни. Розділ журналу оцінок містить відповідну кількість елементів оцінювання.

Результатом навчальної діяльності студента є оцінка, яку він отримує за виконання певного завдання відповідного модуля діяльності.

Програмний комплекс Moodle має досить гнучкий інструментарій для створення, збереження та управління оцінками студента. Таким інструментарієм є так званий "Журнал оцінок".

Кожен модуль діяльності (індивідуальне завдання, заняття, тест тощо) реєструється в журналі оцінок як елемент оцінювання. Для зручності управління елементами оцінювання журнал оцінок може бути поділений на розділи та підрозділи. Кожен розділ або підрозділ може мати підпорядковані елементи оцінювання. Для кожного розділу може бути визначена підсумкова оцінка, значення якої розраховується на підставі оцінок елементів оцінювання.

Модулі-секції електронного методичного комплексу мають відповідати заліковим модулям навчальної дисципліни.

2. Створення банку тестових завдань. Управління навчанням та документообіг електронного методичного комплексу.

Основним засобом контролю за навчально діяльністю студентів під час заочної (дистанційної) та змішаної формах навчання є автоматизоване тестування. Тому викладачеві необхідно вміти створювати безпосередньо тестові завдання, а також банк тестових завдань у системі Moodle, формувати на їх основі тематичні тести, розміщувати їх в електронних методичних комплексах, використовувати у навчальному процесі. Щоб до комплексу додати тест, потрібно у відповідній темі (як правило, тема охоплює одне заняття або один тиждень навчання) за допомогою випадуючого списку «Додати вид діяльності...» обрати елемент «Тест». Будь-який тест у системі Moodle створюється на основі банку питань (спеціальної бази даних). Тобто перш ніж створювати тест, потрібно наповнити банк даних питаннями і завданнями для цього тесту.

Створення і наповнення банку тестових завдань

Для наповнення банку питань слід зайти на сторінку відповідного курсу і обрати режим «Банк питань» у блоці «Керування». Після чого відкриється сторінка редагування питань. Питання в банку питань впорядковані за категоріями. За замовчуванням, для кожного електронного методичного комплексу створюється окрема категорія, крім того, існують категорії, що збігаються із загальними категоріями комплексів. За необхідності можна створити додаткові категорії в банку питань. Для створення або редагування категорії у блоці питань потрібно обрати закладку «Категорії» і перейти до режиму «Редагування категорій». Перед створенням питання потрібно обрати категорію, до якої буде належати це питання. Після цього у полі «Створити питання» з випадуючого списку обрати тип питання, що створюється.

У системі Moodle використовується кілька типів питань у тестових завданнях:

- у закритій формі (множинний вибір) (студент обирає відповідь на питання з декількох запропонованих йому варіантів, причому питання можуть мати одну або відразу декілька правильних відповідей);

- так/ні (відповідь на питання, студент обирає між двома варіантами «Так» чи «Ні»);

- на відповідність (до кожного елемента відповідей першої групи потрібно дібрати елемент відповідей іншої групи);

- коротка відповідь (відповіддю на питання є слово або коротка фраза, що студенти вводять за допомогою клавіатури, допускається кілька правильних відповідей (варіантів написання), що можуть оцінюватися по-різному;

- числовий (відповіддю на питання про виконання обчислювальних операцій є число, числова відповідь може мати заданий інтервал гранично допустимої похибки відхилення від правильного значення);

- вставлені відповіді (embedded answers) (є текст, безпосередньо в який вставляються короткі відповіді, числові відповіді або множинний вибір, як у «робочому зошиті»);

- есе (студент стисло викладає свій погляд на запропоновану проблему).

За допомогою запитання типу «**Множинний вибір**» можна створювати два типи питань: вибір однієї правильної відповіді та вибір кількох правильних відповідей. Щоб додати запитання типу «Множинний вибір», потрібно в полі «Створити питання» обрати з випадючого списку елемент «У закритій формі (множинний вибір)». У результаті чого відкриється вікно додавання нового запитання типу «Множинний вибір». Далі слід заповнити та встановити параметри запитання у відповідних полях. Призначення полів у розділі вікна «Основне»: категорія – вибір категорії, до якої буде відноситися запитання; коротке означення запитання – вказується стисла назва запитання, для ідентифікування цього питання у списку питань та відображення його змісту; формулювання запитання – введення тексту питання в текстовий редактор.

За кожний варіант відповіді можна встановити оцінку. Якщо запитання на одну правильну відповідь, тоді правильна відповідь повинна бути оцінена в 100%. Якщо запитання на вибір кількох правильних відповідей, то залежно від кількості правильних відповідей кожній правильній відповіді виставляється рівноцінна оцінка. Наприклад: є 8 відповідей, серед яких 4 правильні, а інші 4 – неправильні, тоді 4 правильні відповіді можуть бути оцінені по 25%, щоб в сумі було 100%.

Альтернативне запитання – це запитання, де потрібно вказати, чи є відповідь на нього правильною чи ні. Щоб додати запитання типу «Так/Ні», слід у полі «Створити питання» обрати з випадючого списку елемент «Так/Ні». Після чого відкриється вікно додавання нового запитання типу «Так/Ні». Далі потрібно заповнити та встановити параметри запитання у відповідних полях. Після закінчення введення запитання і заповнення потрібних полів, необхідно натиснути кнопку "зберегти".

У питаннях на відповідність на задану тему створюється множина запитань і множина правильних відповідей на ці запитання. Під час тестування для кожного запитання треба обрати з списку відповідну правильну відповідь. Щоб додати запитання типу «Відповідність», потрібно в полі «Створити

питання» обрати з випадального списку елемент «Відповідність». Усі пари на відповідність мають однакову вагу. Наприклад, якщо є 5 відповідностей, кожна відповідність має вагу 20%. Коли усі поля заповнені, необхідно «натиснути» кнопку Зберегти. Після чого введене запитання має відобразитися у банку питань.

Запитання типу «**Коротка відповідь**» – запитання, відповідь на яке користувач повинен ввести з клавіатури. Щоб додати питання типу «Коротка відповідь», слід у полі «Створити питання» обрати з випадального списку елемент «Коротка відповідь». Відкриється вікно додавання нового запитання типу «Коротка відповідь». Після закінчення введення запитання і варіантів відповідей на нього необхідно «натиснути» кнопку «Зберегти». Введене запитання має відобразитися у банку питань.

Запитання типу «**Числовий**» (числове питання) – це питання, на яке очікується певна числова відповідь. Цей тип завдання є окремим випадком завдання з короткою відповіддю. Особливість цього завдання у тому, що відповідь повинна бути подана у вигляді числа. Щоб додати питання типу «Числовий», слід у полі «Створити питання» обрати з випадального списку елемент «Числовий».

Запитання типу «**Вкладені відповіді**» – це гнучкий інструмент для створення тестових питань. За їх допомогою можна вставляти поля для введення відповідей безпосередньо в текст запитання, в будь-якому місці і в будь-якій кількості. Щоб додати запитання типу «Вкладені відповіді», потрібно в полі «Створити питання» обрати з випадального списку елемент «Вкладені відповіді». Відкриється вікно додавання нового питання типу «Вкладені відповіді». Далі потрібно заповнити та встановити параметри запитання у відповідних полях розділу «Основне».

У типі запитання «**Есе**» треба описати відповідь (вона може включати й малюнки) у вигляді есе. Есе (від лат. *exagium* – «зважування») у перекладі з англійської (*essay*) означає «спроба, проба, нарис», «вір», «спроба самостійного аналізу», або «обґрунтування теоретичної гіпотези», у перекладі з французької (*essai*) – літературний жанр прозового твору невеликого обсягу й вільної композиції. Запитання типу «Есе» не буде оцінено доти, поки воно не буде перевірене викладачем, який може додати коментар на відповідь студента, зробити відмітку про помилки.

Додавання тесту до електронного навчального курсу

Для того щоб додати елемент електронного методичного комплексу «Тест», потрібно у полі «Додати діяльність» обрати «Тест», у результаті чого відкриється сторінка додавання тесту, що створюється (Рис. 13).

Далі необхідно встановити параметри тесту у відповідних полях: у розділі «Основне»: назва – використовується для того, щоб орієнтуватися в списку тестів, що входять до складу електронного методичного комплексу, і є обов'язковим полем; вступ - опис вступної частини до тесту. У розділі «Вибір часу»: почати тестування та закінчити тестування – якщо ці поля включені, то студенти не зможуть пройти тестування до дати початку тестування чи після дати його закінчення. Викладач, за необхідності, може змінити ці налаштування в режимі редагування цього ресурсу. За замовчуванням, час тестування не обмежується і студентові надається можливість використовувати стільки часу, скільки необхідно для тестування. Такий режим можна використовувати під час

пробного тестування з метою визначення часу на виконання тесту, або для навчального режиму, коли студенти самостійно готуються до тестового контролю. Час між першою та другою спробами (від 30 хвилин до 7 діб) – якщо встановити час, то студентам доведеться чекати протягом зазначеного часу, перш ніж вони зможуть спробувати пройти тестування після першої спроби. Якщо додати запитання до модуля тестів, обмеження на кількість запитань на сторінці буде автоматично встановлено згідно з відповідним налаштуванням. Значення цього параметра завжди можна змінити на сторінці редагування. Доцільно на одній сторінці показувати одне запитання, що важливо, коли студенти проходять тестування в комп'ютерному класі й сидять поруч один з одним.

Після створення в електронному навчальному курсі ресурсу «Тест» потрібно наповнити його конкретними тестовими питаннями і завданнями, що знаходяться у банку питань певної категорії. Для цього потрібно відмітити питання, що потрібно включити до тесту, і натиснути кнопку «Додати в тест». В результаті до лівої частини вікна редагування тесту будуть додані питання і завдання, обрані з банку питань.

Метод оцінювання – це параметр, що використовується для налаштування підсумкового оцінювання результатів тестування, якщо студент може виконувати його багато разів. При цьому можна обрати такі критерії для підсумкової оцінки за тестування: краща оцінка, середня оцінка, перша спроба (оцінка, отримана під час виконання першої спроби), остання спроба (оцінка, отримана під час виконання останньої спроби). Після налаштування всіх параметрів тесту (які можна в будь-який час змінити) потрібно натиснути кнопку «Зберегти й повернутися до курсу» або «Зберегти й показати». Якщо вибрати «Зберегти і показати», то з'явиться сторінка керування створенням тесту. Якщо створюється новий тест, то з'явиться вікно керування тестом в режимі «Редагувати», де немає створених завдань. Якщо тест вже був створений і студенти проходили тестування, то з'явиться вікно керування тестом у режимі «Відомості». Якщо натиснути кнопку «Оновити Тест», то буде відкрите вікно для редагування параметрів тесту.

Додавання запитань до тесту можливе після створення в електронному методичному комплексі ресурсу «Тест». Для цього потрібно наповнити його конкретними тестовими запитаннями і завданнями, що знаходяться у банку питань певної категорії.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі

План:

1. Нормативна база, що регулює контроль та оцінювання у початковій школі.
2. Критерії та види оцінювання.
3. Особливості контролю та оцінювання у НУШ.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Опрацювати нормативні документи щодо видів контролю та оцінювання учнів початкової школи згідно НУШ.
2. Підготувати один з методів формування оцінювання для демонстрації.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

Практична робота №2-3. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів

План:

1. Грубі та не грубі помилки в усних відповідях учнів: їх виявлення, диференціація та оцінювання.
2. Особливості оцінювання усних відповідей з різних навчальних дисциплін.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Підготувати презентацію (доповідь) за темою практичного заняття.
2. Розробити систему тестових питань (20 питань) за темою практичного заняття.

Рекомендована література

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2017р. URL: http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/NewSchool_Presentation-final_2017.pdf
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.

Практичне заняття №4-5. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів.

План

1. Вимоги до письмових робіт учнів.
2. Оформлення письмових робіт з різних навчальних дисциплін.
3. Грубі та не грубі помилки у письмових роботах: їх виявлення, диференціація та оцінювання.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Як би ви вчинили в таких ситуаціях:

Ситуація №1

Домашнє завдання Оленки вчителька оцінила на 7 балів, але вона та її батьки вважають, що домашнє завдання виконано на 12 балів, тому батьки ВІДРАЗУ звернулися до директора школи зі скаргою на вчителя. Як в цій ситуації повинен діяти директор?

Ситуація №2

Була контрольна робота в класі. Петрик все завдання виконав правильно, але були помилки в написанні. Як повинен вчитель оцінити Петрика?

Ситуація №3

2. Оформіть на аркуші в клітинку класну та домашню роботу учня з математики (3 клас; завдання з підручника на ваш вибір)

Рекомендована література:

1. Наказ від 27.10.2010 р. Про затвердження методичних рекомендацій «Загальні вимоги до ведення учнівських зошитів в початковій школі».
2. Наказ від 18.07.03 р. №8/2-19 «Про розроблення єдиних зразків каліграфічного письма цифр, українських і російських букв та їх з'єднань».
3. Загальні вимоги до ведення учнівських зошитів в початковій школі. Режим доступу. URL: <https://ru.calameo.com/read/00100808672fdd37bc879>. (Дата звернення 08.09.2020)

Практичне заняття №6-7. Фіксація результатів навчальних досягнень

План

1. Шкільний журнал. Заповнення шкільного журналу.
2. Ведення лиска успішності учнів 1 – 2 класу НУШ.
3. Портфоліо учня НУШ.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Підготувати презентацію (доповідь) за темою практичного заняття.
2. Розробити систему тестових питань (20 питань) за темою практичного заняття.

Рекомендована література:

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ, 2017. С. 126-133.
2. Наказ МОН від 07.12.2018 №1362 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо заповнення Класного журналу учнів першого класу Нової української школи».

3. Наказ МОН від 02. 09. 2020 № 1096 « Про внесення змін до методичних рекомендацій щодо заповнення класного журналу учнів початкових класів нової української школи». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-metodichnih-rekomendacij-shodo-zapovnennya-klasного-zhurnalu-uchniv-pochatkovih-klasiv-novoyi-ukrayinskoji-shkoli>

4. Наказ МОН від 10.05.2011 №423 « Про затвердження єдиних зразків обов'язкової ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності».

Практичне заняття №8. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання

План

1. Основні дидактичні засоби програмного комплексу Moodle: електронні ресурси, електронні завдання.
2. Функціональна структура електронного методичного комплексу: сторінка дисципліни, модуль-секція, модуль діяльності, файлова система дисципліни, банк тестових завдань, журнал оцінок, блок, комунікаційні засоби.
3. Загальні налаштування електронного методичного комплексу.
4. Налаштування головної сторінки електронного методичного комплексу.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Схарактеризувати:
 - а) різні трактування поняття "електронний методичний комплекс";
 - б) переваги та недоліки використання електронного методичного комплексу, розробленого в середовищі Moodle для викладача та студента.
2. Порівняти особливості використання електронних методичних комплексів у ЗВО України та за кордоном.
3. Перерахувати структурні компоненти електронного методичного комплексу, розробленого в середовищі Moodle.

Рекомендована література

1. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle. Учебное пособие. 2-е изд. испр. и дополн. Харьков, ХНАГХ, 2009. 292 с.
2. Кравець В. П. Положення про складові електронного навчального курсу, розробленого у системі MOODLE. Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка, 2010. 13 с.
3. Крамаренко Т. Г. Про розробку електронних методичних комплексів в середовищі MOODLE http://kdpu.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=1672&Itemid=188
4. Триус Ю. В. Система дистанційного навчання ВНЗ на базі MOODLE : Методичний посібник. Черкаси. 2012. 220 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Пояснювальна записка

Методичні рекомендації з підготовки студентів до практичних занять з навчальної дисципліни «Контроль та оцінювання в початковій школі» – це система методичних рекомендацій, на які необхідно посилатися при підготовці до практичних занять.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки практичне заняття виділяють як форму організації освітнього процесу, спрямованого на формування певних практичних умінь і навичок, яка є з'єднувальною ланкою між самостійним теоретичним засвоєнням навчальної дисципліни і застосуванням її положень на практиці.

Мета методичних рекомендацій – надати необхідну методичну допомогу студенту більш правильно організувати свою роботу на практичному занятті. Рекомендації допомагають в активній роботі студента з оволодіння матеріалом практичного заняття, розвитку його логічного творчого мислення та підвищують ефективність роботи з вивчення теми. Практичні заняття розвивають наукове мислення, дають змогу розвивати існуючі знання та вміння.

Практичне заняття з навчальної дисципліни «Контроль та оцінювання в початковій школі» проводиться відповідно до робочої навчальної програми.

2. Зміст методичних вказівок

2.1. Рекомендації студентам під час підготовки до практичних занять з «Контроль та оцінювання в початковій школі».

Практичне заняття — форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованої мети.

Найважливішим завданням практичних занять є поглиблення та розвиток знань та умінь, здобутих як в школі так й на попередніх практичних заняттях та одержаних в процесі самостійної роботи.

Кількість годин, відведених на практичне заняття визначено навчальним планом та робочою навчальною програмою. Перелік тем практичних занять міститься в робочій навчальній програмі дисципліни.

У процесі проведення практичних занять використовують різні методи навчання. Оскільки головне завдання цього виду навчальної роботи – формування навичок і умінь, то основними мають бути різноманітні вправи (підготовчі, пробні, за зразком, тренувальні, творчі, практичні, графічні, усні, письмові, професійні, технічні та ін.).

2.2. Основні види завдань практичного заняття та вимоги їх виконання

На практичних заняттях використовують такі види завдань:

1. Підготовчі (призначені для підготовки студентів до сприйняття нових знань і способів їх застосування на практиці).
2. Вступні (сприяють засвоєнню нового матеріалу на основі споріднених понять і дій).
3. Пробні (перше застосування щодо засвоєних знань).
4. Тренувальні (сприяють набуттю навичок учнями в стандартних умовах).
5. Творчі (сприяють формуванню навичок застосування отриманих знань у реальних життєвих ситуаціях).
6. Контрольні (переважно навчальні).

До загальних умов, які сприяють успішному виконанню вимог до завдань практичного заняття можна віднести:

- розуміння з боку студентів необхідності володіти базовими теоретичними знаннями;
- усвідомлення необхідності вироблення навичок і вмінь, що мають професійну спрямованість;
- забезпечення оптимальних умов для формування навичок і умінь (санітарно-гігієнічних, дидактичних, виховних);
- навчання студентів раціональних методів оволодіння навичками і вміннями;
- забезпечення самостійної діяльності кожного студента;
- дотримання систематичності й логічної послідовності у формуванні навичок і вмінь студентів;
- широке включення в систему практичних занять творчих завдань;
- систематичний контроль за виконанням практичних завдань;
- постійне заохочення практичної навчальної діяльності студентів.

2.3. Алгоритм виконання завдань на практичному занятті

1. Проаналізуйте тему заняття, подумайте над його дидактичними цілями і основними проблемами, які винесені на обговорення;
2. Опрацюйте рекомендовану навчальну, методичну та наукову літературу, при цьому обов'язково конспектуйте і занотуйте прочитане, виписуйте, що, на ваш погляд, сприятиме ефективному проведенню практичного заняття;
3. Намагайтеся сформулювати свою думку з кожного питання і обґрунтуйте свої міркування;
4. Запишіть запитання, які виникли у вас під час підготовки до виконання завдань практичного заняття, зверніться за консультацією до викладача;
5. Виконуйте завдання практичного заняття, ретельно обдумуючи етапи його виконання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Пояснювальна записка

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Контроль та оцінювання в початковій школі» – це система рекомендацій, що допомагають засвоювати навчальний матеріал без участі викладача, в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Під самостійною навчальною роботою розуміють будь-яку активну діяльність студентів, спрямовану на виконання визначеної мети в спеціально відведений для цього позааудиторний час: пошук знань, їх осмислення, закріплення, формування та розвиток умінь і навичок, узагальнення та систематизацію знань. Самостійна робота, з одного боку, навчальним завданням, яке повинен виконати студент, з іншого – форма вияву відповідної діяльності: пам'яті, мислення, творчого відображення, поглиблення та розширення сфери дії раніше отриманих знань. Крім того, вона передбачає оволодіння вмінням бачити мету та зміст роботи, організувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення завдань, пізнавальну і розумову активність та самостійність, здатність до творчості.

Самостійна робота – це форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, закріплює та поглиблює самостійність та ініціативу у пошуку та набутті знань, вчиться планомірно і систематично працювати, мислити, формує свій стиль розумової діяльності.

Призначення самостійної роботи — розвиток пізнавальних здібностей, творчого мислення, ініціативи в прийнятті рішення.

Мета методичних рекомендацій – допомогти оволодіти навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Зміст самостійної роботи визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Головною метою самостійної роботи є навчити самостійно здобувати знання, застосовувати теоретичні знання на практиці, володіти розумовими операціями та самостійністю мислення.

2. Зміст методичних рекомендацій

2.1. Види навчальної діяльності, які включає самостійна робота

Самостійна робота включає такі види навчальної діяльності:

- поглиблене вивчення навчально-методичної літератури за темами, пошук додаткової літератури;
- конспектування як необхідна умова запам'ятовування та розуміння поданого матеріалу; кодування інформації (складання таблиць, побудова графіків, наприклад, записати таблицю похідних, первісних);
- підготовка повідомлень до практичних занять;
- виконання письмових контрольних робіт;
- виконання завдань за допомогою комп'ютера; опрацювання теоретичних основ прослуханого матеріалу, для чого необхідно перечитати як конспект, так і підручники та навчальні посібники;

– вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання.

2.2. Основні функції самостійної роботи

Основними функціями самостійної роботи є: пізнавальна, самостійна, прогностична, коригуюча та виховна.

Пізнавальна функція визначається засвоєнням систематизованих знань. *Самостійна* функція – це формування вмінь і навиків, самостійного їх оновлення і творчого застосування.

Прогностична функція є вмінням вчасно передбачати й оцінювати як можливий результат, так і саме виконання завдання. *Коригуюча* функція визначається вмінням вчасно корегувати свою діяльність. *Виховна* функція – це формування самостійності як риси характеру.

2.3. Види самостійної роботи за цільовим призначенням

Існують такі види самостійної роботи з «Технології дистанційного навчання» за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання основних і додаткових джерел інформації (підручники, навчальні посібники, конспекти тощо).

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних та самостійних робіт, практичних занять, розв'язування типових задач.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості, розв'язання нестандартних задач, що стимулює розумову діяльність та дає можливість знаходження розв'язків нетиповими підходами.

Організація самостійної роботи студентів має бути підпорядкована певним вимогам:

1. Розвиток мотиваційної установки. Умовою будь-якої цілеспрямованої діяльності є установка – готовність до певної активності, виникнення якої безпосередньо залежить від наявності в людині потреби і від об'єктивної ситуації задоволення цієї потреби. Установка відчутно впливає на характер і результати діяльності, сприяє підвищенню ефективності дій, активізує мислення, пам'ять, робить сприйняття точнішим, увагу зосередженішою, спрямованішою на об'єкт пізнання. Тому студент повинен виробити в собі внутрішню потребу в постійній самостійній роботі;

2. Систематичність і безперервність. Тривала перерва у роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричиняє втрату логічного зв'язку з раніше вивченим. Несистематичність у роботі унеможливує досягнення високих результатів у навчанні.

3. Послідовність у роботі. Послідовність означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Відсутність вдумливості під час читання породжує поверховість знань, унеможливають тривале запам'ятовування прочитаного. При читанні конспекту лекцій, монографій, підручника, навчального посібника не повинно лишатися нічого нез'ясованого.

4. Правильне планування самостійної роботи. Чіткий план допоможе раціонально структурувати самостійну роботу, зосередитися на найсуттєвіших питаннях;

5. Використання відповідних методів, способів і прийомів роботи.

6. Керівництво з боку викладачів. Основними формами керівництва самостійною роботою є визначення програмних вимог; орієнтування у переліку літератури; проведення групових та індивідуальних консультацій; організація спеціальних занять з метою вивчення наукової та навчальної літератури, прийомів конспектування; підготовка навчально-методичної літератури, рекомендацій, пам'яток тощо.

Контроль самостійної роботи включає:

1. Відповіді на контрольні або тестові питання.
2. Перевірку конспекту ведення теоретичних записів.
3. Перевірку розв'язаних задач.
4. Перевірку виконання вправ і завдань з навчально-методичної літератури, розробленої на кафедрі базових і спеціальних дисциплін.
5. Перевірку виконаних індивідуальних завдань.

Для самостійного опанування матеріалу студент має використовувати методичні матеріали різного рівня і призначення (так зване методичне забезпечення).

2.4. Рекомендації для успішної організації самостійної роботи

Для успішної організації самостійної роботи можливо дати наступні рекомендації:

1. Головне в організації самостійної роботи – детально планувати час навчання і виконувати намічений план.
2. Перед тим як прочитати з навчально-методичного посібника чи додаткового джерела матеріал відповідно якоїсь теми, подивіться свій конспект, визначте об'єм і послідовність питань із певної теми, а потім вже приступайте до опрацювання джерела літератури.
3. Приступаючи до вивчення і читання підручника, необхідно спочатку по змісту визначити місця, послідовність і короткий зміст теми, далі продивитися розділ, уважно проаналізувати хід та метод розв'язку поданих у прикладах задач. Рекомендується спочатку прочитати увесь розділ, щоб одержати загальне уявлення щодо змісту, а потім перечитати його за окремими абзацами, вдумуючись в кожен фразу, аналізуючи та запам'ятовуючи приведені означення та формули.
4. Здійснюйте самоперевірку на правильність відповідей на питання за підручником або конспектом із теоретичними записами та прикладами завдань. Якщо необхідно, внесіть в конспект доповнення.
5. Виховуйте вміння відрізняти головне від другорядного в самостійній роботі. Насамперед необхідно зосередитись на опануванні головним матеріалом, відповідно спланувавши для цього свій час.
6. Зосередженість на навчанні всієї уваги, фізичних і моральних сил, думок, прагнень.
7. Цілеспрямованість і раціональність виконання завдань самостійної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
83 – 89	B	
75 – 82	C	
68 – 74	D	
60 – 67	E	
35 – 59	F _x	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A (90-100балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин. Студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань, виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповіді чіткі і завершені, у письмовій роботі не має помилок. Уміє систематизувати, зіставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

B (83-89 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу, має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію,

використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте, наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

С (75-82 балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

Д (68-74 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

Е (60-67 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

ФХ (35-59 балів). Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. Студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

Ф (0-34 балів). Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Разом
ЗМ 1	ЗМ 2				100
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	
20	20	20	20	20	

Присутність на лекції – 14 балів (7 лекцій по 2 бали)

Робота на практичному занятті - 56 балів (8 пр. по 7 балів)

Самостійна робота – до 20 балів

Результати неформальної освіти (конференції, семінари, вебінари, курси) за тематикою навчальної дисципліни – до 10 балів.

Заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота					Разом
ЗМ 1	ЗМ 2				100
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	
20	20	20	20	20	

Присутність на лекції – 10 балів (2 лекції по 5 балів)

Робота на практичному занятті - 60 балів (4 пр. по 15 балів)

Самостійна робота – до 20 балів

Результати неформальної освіти (конференції, семінари, вебінари, курси) за тематикою навчальної дисципліни – до 10 балів.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ:

1. Нормативна база, що регулює контроль та оцінювання у початковій школі.
2. Критерії та види оцінювання.
3. Особливості контролю та оцінювання у НУШ.
4. Особливості перевірки та оцінювання усних відповідей учнів
5. Грубі та не грубі помилки в усних відповідях учнів: їх виявлення, диференціація та оцінювання.
6. Особливості оцінення усних відповідей з різних навчальних дисциплін.
7. Особливості перевірки та оцінювання письмових робіт учнів.
8. Загальна характеристика контролю та оцінювання у початковій школі.
9. Вимоги до письмових робіт учнів.
10. Оформлення письмових робіт з різних навчальних дисциплін.
11. Грубі та не грубі помилки у письмових роботах: їх виявлення, диференціація та оцінювання.
12. Фіксація результатів навчальних досягнень
13. Заповнення шкільного журналу.
14. Ведення листка успішності учнів НУШ.
15. Портфоліо учня НУШ.
16. Організація контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів у системі дистанційного навчання
17. Створення модуля-секції електронного методичного комплексу.
18. Створення банку тестових завдань.
19. Управління навчанням та документообіг електронного методичного комплексу.
20. Облік результатів контролю у класному журналі і табелях навчальних досягнень
21. Тематична перевірка знань і умінь учнів.
22. Підсумкова перевірка знань і умінь учнів.
23. Поточна перевірка знань і умінь учнів.
24. Формувальне оцінювання в НУШ.
25. Засади формувального навчання.
26. Особливості оцінення усних відповідей з української мови.
27. Особливості оцінення усних відповідей з математики.
28. Особливості оцінення письмових відповідей з української мови.
29. Особливості оцінення письмових відповідей з математики.
30. Особливості оцінення усних і письмових відповідей з ЯДС.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>
2. Короденко М. Нова школа – нові підходи. Освіта України. 2017. № 43. С. 6.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи (зі змінами). Тернопіль: Мандрівець, 2015. 256с.
4. НУШ: перші сходинокки: навч.-метод. посібник / упор. Коваленко А.В.. Чернігів, 2018. 67с.
5. Перші кроки в Нову українську школу. Порадник для вчителя початкової школи. Методичні рекомендації / упор. Бурнос В.В., Красногор Т.Ф., Шоколенко Л.М., Чернігів, 2018. 118с.
6. Стрілець С. І., Запорожченко Т. П. Формування математичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів засобами інноваційних технологій : Монографія. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 204 с.
7. Типові освітні програми 1-2 кл. (Нова українська школа). Київ: Світоч, 2018. 240с.
8. Information technologies in teacher education / Edited by B. Collis, I. Nikolova, K. Martcheva. Issues and experiences for countries in transition Proceedings of a European Workshop, University of Twente. Enschede, 2009. 219 p.
9. James W. The Digital Flood: Diffusion of Information Technology across the United States, Europe, and Asia. Oxford : EH.Net, 2012. 397 p.
10. NEW INCERPTION : науковий журнал / Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка ; голов. ред. С. І. Стрілець. Чернігів, 2020. № 1. С. 14-26.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.mon.gov.ua/> – сайт Міністерства освіти та науки України.
2. <http://edu.ukrsat.com/> – методичні розробки, навчальні програми;
3. <http://www.moodlechnpu.edu.ua> – електронний методичний комплекс;
4. <http://www.intellect-invest.org.ua> – портал сучасних педагогічних ресурсів.
5. <http://www.library.kr.ua/libworld/elib.html> – бібліотеки в Інтернеті.
6. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> – електронний фонд наукових публікацій.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

13 07 20 21 р.

м. Київ

№ 813

Про затвердження методичних
рекомендацій щодо оцінювання
результатів навчання учнів 1-4 класів
закладів загальної середньої освіти

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 року № 688), та з метою організації оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, що додаються
2. Департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій довести цей наказ до відома керівників закладів загальної середньої освіти.
3. Визнати такими, що втратили чинність, накази Міністерства освіти і України від 20.08.2018 № 924 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі», від 27.08.2019 № 1154 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу», від 16.09.2020 № 1146 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів третіх і четвертих класів Нової української школи».
4. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) зробити відповідну відмітку у справах архіву.

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ Міністерства освіти і
науки України

від 13 04 2021 № 813

Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1 – 4- х класів закладів загальної середньої освіти

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

У методичних рекомендаціях окреслено підходи оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти в умовах особистісно орієнтованого і компетентнісного навчання.

Оцінювання рекомендуємо розглядати як процес отримання даних про стан сформованості результатів навчання учнів, аналіз отриманих даних та формулювання на його основі суджень про об'єкт, який оцінюють. Оцінювання доцільно здійснювати з **метою** створення сприятливих умов для розвитку талантів і здібностей кожного учня/учениці, формування у нього/неї компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей та потреб, а також визначення ступеня якості освітнього процесу та шляхів підвищення його ефективності.

Характерною ознакою оцінювання є рівноправна взаємодія учасників освітнього процесу, спрямована на формування суб'єктної позиції учня/учениці через активне залучення його/її до самооцінювання/ взаємооцінювання і прийняття рішень щодо подальшої навчальної діяльності.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» оцінювання ґрунтується на **принципах** дитиноцентризму, об'єктивності, доброчесності, справедливості, неупередженості, систематичності, критеріальності, гнучкості, перспективності, диференційованості та конфіденційності, а також плановості, чіткості, прозорості, відкритості, доброзичливості.

Основними функціями оцінювання є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання **пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.**

Реалізацію **формувальної функції** оцінювання забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу учня/учениці, визначенням його/її навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання.

Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток. Обидві функції

взаємодоповнюють одна одну і зумовлюють особливості організації оцінювальної діяльності.

Об'єктами оцінювання є результати навчання учня/учениці, у тому числі процес їх досягнення ним/нею. Відповідно до пункту 22 статті 1 Закону України «Про освіту» **результати навчання** – це знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, спланувати, виміряти і оцінити та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми або окремих освітніх компонентів.

Задля здійснення оцінювання з урахуванням вікових особливостей учнів 1-4 класів щодо можливостей оволодіння певними складниками результатів навчання серед них пропонуємо виокремлювати **об'єктивні результати навчання** (знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в обов'язкових/очікуваних результатах навчання, визначених в освітній програмі закладу загальної середньої освіти) та **особистісні надбання учня/учениці** (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення), які він/вона виявляє у процесі досягнення результату навчання.

Відповідно до пункту 28 Державного стандарту початкової освіти отримання даних, їх аналіз та формулювання суджень про результати навчання учнів здійснюють у процесі:

формувального оцінювання, метою якого відстеження особистісного розвитку учнів й ходу опановування ними навчального досвіду як основи компетентності та побудову індивідуальної освітньої траєкторії особистості;

підсумкового оцінювання, метою якого є співвіднесення навчальних досягнень учнів з обов'язковими/очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом/освітньою програмою.

Оцінювання передбачає організацію діяльності учнів задля **отримання даних** про стан сформованості очікуваних результатів навчання, визначених учителем для певного заняття/системи занять з певної програмової теми на основі освітньої програми закладу освіти.

Залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, особливостей змісту навчального предмета/інтегрованого курсу та з урахуванням етапу опанування програмовим матеріалом у цілому та етапу опанування очікуваним результатом навчання зокрема отримання даних пропонуємо здійснювати під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка може бути: за формою – *індивідуальною, груповою, фронтальною*; за способом виконання – *усною* (бесіда, розповідь, переказ, діалог тощо), *письмовою* (окремі навчальні завдання, у тому числі тестові, компетентнісні завдання, перекази, диктанти тощо, а також діагностувальні роботи), *практичною* (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо), *програмованою* (з використанням електронних засобів навчання,

дозволені для використання в закладах загальної середньої освіти). З урахуванням опрацьованого програмового матеріалу відповідно до календарно-тематичного плану та готовності учнів виконувати завдання вчитель самостійно може визначати форму, спосіб, зміст, час виконання навчально-пізнавальної діяльності і фіксувати їх у планах-конспектах уроків/занять.

За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу залежно від дидактичної мети й пріоритетної функції оцінювання, пропонуємо визначати **оцінку** як показник досягнень навчально-пізнавальної діяльності учня/учениці.

З урахуванням мети оцінювання змінено підходи до вираження оцінки. На заміну узагальненій бальній оцінці навчальних досягнень учнів з предмета вивчення/інтегрованого курсу пропонуємо використовувати **вербальну оцінку окремих результатів навчання учня/учениці з предмета вивчення, інтегрованого курсу (освітньої галузі), яка окрім оцінювального судження про досягнення може ще називати і рівень результату навчання.**

Задля уніфікації термінів та зручності їх використання в практичній діяльності пропонуємо оцінювальне судження називати **вербальною оцінкою**, оцінювальне судження із зазначенням рівня результату – **рівневою оцінкою**.

Вербальну і рівневу оцінки можуть виражати як усно, так і письмово. Рекомендуємо характеризувати процес навчання та його результати доброзичливими, лаконічними, чіткими, об'єктивними, конкретними оцінювальними судженнями. Рівень результату навчання рекомендуємо визначати з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами: «початковий» (П), «середній» (С), «достатній» (Д), «високий (В)». Пропонуємо враховувати, що **оцінка** буде допомагати учню/учениці усвідомлювати власні успіхи і шляхи подолання утруднень.

Результат оцінювання **особистісних надбань учня/учениці** у 1–4 класах рекомендуємо виражати **вербальною оцінкою**, а **об'єктивних результатів навчання учня/учениці** у 1–2 класах – **вербальною оцінкою**, у 3–4 класах – або **вербальною оцінкою**, або **рівневою оцінкою** за вибором закладу загальної середньої освіти на підставі рішення його педагогічної ради.

Формулювання оцінювальних суджень, визначення рівня результату навчання пропонуємо здійснювати на основі Орієнтовної рамки оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти (додаток 1). Вона дозволяє забезпечити **об'єктивність і точність результату оцінювання** та розроблена з урахуванням таких показників:

якість знанневого складника компетентностей (дієвість, гнучкість, міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність; до того ж визначальними ознаками є дієвість і гнучкість знанневого складника, що виявляються у готовності учня/учениці застосовувати знання в навчальних ситуаціях);

сформованість діяльнісного складника компетентностей за рівнями реалізації навчальної діяльності: рівень розпізнавання і копіювання зразків, репродуктивний, продуктивний, продуктивно-творчий рівні ;

прояв мотиваційно-ціннісного складника компетентностей, а саме умотивованості, пізнавального інтересу, відповідальності, ініціативності.

Відповідно до Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах загальної середньої освіти, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 30.11.2020 №1480, заклад загальної середньої освіти може розробляти і фіксувати загальні положення щодо оцінювання результатів навчання учня в освітній програмі і конкретизувати їх у частині Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в закладі загальної середньої освіти, що стосується системи оцінювання результатів навчання учня/учениці.

З метою забезпечення вільного вибору педагогічними працівниками методик, технологій навчання підходи до оцінювання у різних класах закладу загальної середньої освіти можуть мати відмінності, що спрямовані на реалізацію обраних освітніх програм. Особливості організації оцінювання в певному класі можуть ініціюватися вчителем і бути затвердженими на засіданні педагогічної ради закладу загальної середньої освіти.

Оцінка є конфіденційною інформацією, доступною лише для учня/учениці та його/її батьків (або осіб, що їх замінюють). Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, шляхом записів оцінювальних суджень у робочих зошитах учня/учениці, інших носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/ електронних щоденниках учнів тощо), фіксації результатів навчання у свідоцтвах досягнень учня/учениці (додатки 2, 3).

Учитель може обрати і погодити з батьками учнів форму зворотного зв'язку. Рекомендуємо системно проводити роз'яснювальну роботу з батьками щодо особливостей оцінювання результатів навчання учня та процесу їх досягнення, що сприятиме спрямуванню оцінювання на розвиток дитини, а не на навчання заради оцінки.

II. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Організуюючи освітній процес рекомендуємо враховувати, що **формувальне оцінювання** розпочинається з перших днів навчання у школі і **триває постійно**. Формувальне оцінювання спрямовують на з'ясування індивідуальних проблем в опануванні учнем програмовим матеріалом та запобігання утруднень на подальших етапах навчання. Задля цього учителю пропонується здійснювати постійне спостереження за динамікою розвитку особистісних якостей учня/учениці, рівня сформованості у нього певних навчальних дій, що співвідносяться з очікуваними результатами, сприяє формуванню впевненості щодо власних можливостей та навичок учіння. За потреби коригує навчальний поступ учня/учениці.

Формувальне оцінювання рекомендуємо здійснювати в психологічно комфортних умовах, що передбачають рівноправний діалог між учнем/ученицею та вчителем. Оцінювальну діяльність, зазвичай, розпочинають із самооцінювання учнем/ученицею власної роботи (або взаємооцінювання результатів навчання учнями) і завершують оцінюванням результату учителем.

Рекомендуємо дотримуватись алгоритму діяльності вчителя під час організації формувального оцінювання.

1. **Формулювання об'єктивних і зрозумілих для учнів навчальних цілей.** Учитель спільно з учнями розробляє й обговорює цілі уроку (заняття). Ціль має бути **вимірною**, щоб через оцінювання була можливість з'ясувати, на якому рівні вона досягнута.

2. **Визначення разом з учнями критеріїв оцінювання.** Обговорення з учнями критеріїв оцінювання робить оцінювальну діяльність прозорою і зрозумілою та сприяє формуванню позитивного ставлення до неї. Під час добору критеріїв оцінювання для кожного конкретного навчального завдання/системи навчальних завдань слід враховувати, що критерії – це набір якісних характеристик результату навчання, які використовують для формулювання оцінювального судження щодо нього.

3. **Формування суб'єктної позиції учнів у процесі оцінювання.** Для організації самооцінювання і взаємооцінювання можна використовувати різноманітні інструменти зворотного зв'язку. Рекомендуємо, щоб зворотний зв'язок був зрозумілим і чітким, доброзичливим та своєчасним. Важливо не протиставляти дітей одне одному. Доцільно акцентувати увагу лише на позитивній динаміці досягнень дитини. Труднощі у навчанні пропонуємо обговорювати з учнем індивідуально, аби не створювати ситуацію колективної зневаги до дитини. Під час взаємооцінювання доцільно формувати уміння коректно висловлювати думку про результат роботи однокласника, ділитись досвідом щодо його покращення. Це сприяє розвитку критичного мислення, формуванню адекватного ставлення до зауважень, рекомендацій, зміцнює товариськість та відчуття значущості кожного в колективі.

4. **Створення умов для формування уміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія).** Під час навчальної діяльності пропонуємо спрямовувати учнів на спостереження своїх дій та дій однокласників, осмислення своїх суджень, дій, учинків з огляду на їх відповідність меті діяльності й визначення кроків подальшого навчання з метою покращення результатів.

5. **Корегування спільно з учнями підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання.** Корекція виконаної роботи буде одним із важливих елементів процесу поетапного формування навчальних дій. Учитель може повернути увагу школяра на алгоритм виконання завдання, зразок, на основі якого виконувалося завдання, поставити орієнтувальне запитання тощо. Вибір інструментів корекції здійснюють з урахуванням психологічних особливостей дитини та рівня опанування нею навчального матеріалу. Під час корекції пропонуємо надавати перевагу індивідуальній роботі.

Привертаємо увагу до **об'єктів формувального оцінювання**. Ними можуть бути як процес навчання учнів, зорієнтований на досягнення визначеного очікуваного результату, так і результат їх навчальної діяльності на певному етапі навчання. Для співвіднесення навчальних дій учня/учениці з етапами досягнення результату рекомендуємо використовувати орієнтовні рамки оцінювання, відповідно до яких процес досягнення результату навчання проходить через такі рівні реалізації навчальної діяльності: рівень розпізнавання

об'єкта вивчення; репродуктивний рівень навчальних дій у типових навчальних ситуаціях; продуктивний рівень навчальних дій в аналогічних типових навчальних ситуаціях; продуктивно-творчий рівень навчальних дій у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях.

З огляду на зазначене пропонуємо добирати до уроку, системи уроків, занять навчальні завдання, що забезпечують досягнення очікуваного результату навчання, з урахуванням готовності учнів виконувати його на певному рівні реалізації навчальної діяльності учнями. До прикладу, для поетапного досягнення очікуваного результату «правильно вживає в орудному відмінку однини в іменниках чоловічого роду закінчення –ом, -ем (-ем), в іменниках жіночого роду – закінчення –ою, -єю (-єю) учитель може дібрати такі завдання:

Рівень реалізації навчальної діяльності	Конкретизований очікуваний результат	Приклад завдання
розпізнавання об'єкта вивчення	Обирає іменник жіночого роду в орудному відмінку однини	Назви/підкресли іменники жіночого роду в орудному відмінку однини. <i>Споришем і м'ятою заросла стежина під кручею.</i>
репродуктивний	Обирає закінчення іменників жіночого роду в орудному відмінку однини	Запиши речення, розкривши дужки. <i>Під вишн(ою, ею, єю) гралися діти.</i>
продуктивний	Записує іменники жіночого роду у формі орудного відмінка однини	Запиши подані іменники у формі орудного відмінка однини. <i>Трава, тиша, земля, лінія, мрія.</i>
продуктивно-творчий	Добирає іменники жіночого роду і записує їх у формі орудного відмінка однини	Обери іменники жіночого роду і склади з кожним з них речення так, щоб ці іменники були у формі орудного відмінка однини. <i>Промінь, гора, земля, товариш, круча.</i>

Результат виконання кожного з таких завдань може бути оціненим з формувальною метою. При цьому пропонуємо враховувати, що дидактична доцільність формувального оцінювання поточних навчальних завдань уроку/заняття буде виправданою, якщо усі навчальні завдання уроку/заняття і за змістом, і за передбачуваними навчальними діями будуть пов'язаними і взаємозалежними, дібраними з урахуванням поетапності опанування навчальними діями. Окрім того, під час підготовки до уроку/заняття пропонуємо планувати оперативну перевірку роботи над завданням з використанням різних інструментів зворотного зв'язку.

Результати формувального оцінювання рекомендуємо виражати **вербальною оцінкою учителя/учнів**, що характеризують процес навчання та досягнення учнів. При цьому учитель озвучує оцінювальне судження після того, як висловив/ли думку учень/учні. Також пропонуємо врахувати, що оцінювальне судження вчителя слугує зразком для наступних оцінювальних суджень учнів під час самооцінювання і взаємооцінювання.

Основою формулювання оцінювальних суджень можуть бути орієнтовні рамки оцінювання результатів навчання та очікувані результати, окреслені в освітній програмі. Учителю пропонується співвідносити результат виконаного завдання з описом характеристики результатів навчання, конкретизувати його відповідно до змісту завдання, передбаченого для досягнення очікуваного результату, та озвучити/записати оцінювальне судження. До прикладу, в орієнтовних рамках зазначено: визначає спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами; на його основі учитель формулює судження: *«Ти правильно обрав пам'ятку для пояснення способу обчислення, водночас дотримуйся послідовності дій»*.

В оцінювальному судженні розкривають прогрес учнів та поради щодо подолання утруднень, за їх наявності, у досягненні очікуваних результатів навчання відповідно до програмових вимог. Оцінювальне судження, зазвичай, виражає не лише емоційне сприйняття результату роботи учня, його прогресу (типу *«Молодець!»*, *«Чудово!»*), а розкриває суть досягнутого учнем результату відповідно до конкретних очікувань (типу *«Іменники в тексті визначено правильно, однак перевір написання слів у рядку...»*, *«Дякую за старанність, хід розв'язування задачі обрано правильно, повтори способи обчислень за № 102 на с. 34»* тощо). Рекомендуємо не допускати формулювання оцінювальних суджень, що принижують гідність дитини.

З метою побудови освітнього процесу з урахуванням даних про навчальний поступ учнів рекомендуємо перевіряти кожну письмову роботу учня як у робочих зошитах, так і в навчальних посібниках з друкованою основою, якщо такі використовуються в освітньому процесі. Під час перевірки письмових робіт доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів, їх готовність до самоперевірки та диференційовано виправляти виявлені у роботах учнів помилки. До прикладу, позначити на полі рядок зі словом/числовим значенням тощо, де допущено помилку; підкреслити букву/число тощо, що є помилковим; перекреслити неправильний запис і надписати правильний варіант тощо. У такий спосіб учитель має можливість підготувати учнів до осмисленого сприйняття перевірених робіт і спрямовує їх роботу на коригування досягнутих результатів. Результати виконання письмових завдань учнями вчитель може враховувати під час підготовки до наступного уроку/заняття, передбачати диференційовану, індивідуальну роботу щодо подолання виявлених в учнів утруднень та попередження можливих утруднень, що можуть бути наслідком виявлених.

Під час перевірки письмових робіт учнів учитель пропонує учням дотримуватися культури записів виконаних завдань. З метою формування

навички письма, за потреби, подає зразок правильного написання цифри, букви, з'єднань букв у 1 класі у вільних рядках, у 2-4 класах – на полях сторінки зошита.

Учитель разом з учнями може обрати позначення самооцінки учня, оцінки вчителя для фіксації перевірених робіт. Окрім позначень важливими для організації подальшої роботи є записи оцінювальних суджень щодо виконання письмової роботи. Рекомендуємо формувати в учнів уміння опрацьовувати перевірені роботи за позначками вчителя, визначати місця утруднень, виправляти помилки і в подальшому їх уникати. З цією метою за результатами перевірки на наступних після неї уроках учитель організовує індивідуальну/ диференційовану роботу (у 1-2 класах колективну/групову за типовими помилками/утрудненнями; у 3-4 класах – пріоритетно індивідуальну самостійну роботу). У межах уроку така робота може бути короткотривалою. Водночас планується вона системно й спрямовується на формування навичок самонавчання, уміння знаходити способи подолання виявлених утруднень, розвиток мотивації досягнення успіху, виховання відповідальності за виконувану навчальну діяльність.

Інформацію щодо сформованості певних результатів навчання учня/учениці та процесу їх досягнення, які учень/учениця виявляє під час виконання усних завдань, практичних робіт тощо, рекомендації щодо їх покращення учитель може фіксувати на носіях зворотного зв'язку з батьками (паперових/електронних щоденниках учнів тощо). Оцінювальні судження, записані у робочих зошитах, доцільно не дублювати на інших носіях зворотного зв'язку з батьками. Інформування рекомендуємо здійснювати для створення передумов покращення результатів навчання.

У межах формувального оцінювання за результатами опанування певної програмової теми/частини теми (якщо тема велика за обсягом)/кількох тем чи розділу протягом навчального року рекомендуємо проводити **тематичні діагностувальні роботи**.

Тематична діагностувальна робота є засобом зворотного зв'язку стосовно опанування учнями частиною очікуваних/обов'язкових результатів навчання з метою оперативного регулювання та коригування освітнього процесу задля підвищення його ефективності. Її рекомендуємо проводити з метою:

визначення якісних і кількісних характеристик оволодіння певною, достатньо завершеною частиною навчального матеріалу відповідно до очікуваних результатів навчання, визначених в освітній програмі;

виявлення утруднень в навчальній діяльності учнів, коригування освітнього процесу та (за потреби) внесення коректив до календарно-тематичного планування з метою подолання виявлених в учнів утруднень;

прогнозування результатів навчання на наступному етапі опанування програмовим матеріалом з урахуванням шляхів удосконалення методики навчання.

Змістовим наповненням тематичної діагностувальної роботи є система навчальних завдань, що передбачають різні рівні реалізації навчальної діяльності та за результатами виконання яких можна отримати об'єктивну інформацію про

досягнення групи взаємопов'язаних очікуваних результатів навчання учня на певному етапі опанування програмовим матеріалом.

Обсяг завдань у тематичній діагностувальній роботі рекомендуємо визначати з урахуванням вікових можливостей учнів виконати завдання протягом 1 навчальної години, а зміст завдань, види навчальної діяльності добирають з урахуванням специфіки предмета вивчення, готовності учнів виконати завдання для виявлення результату.

Діагностувальні роботи можуть містити завдання, які виконують усно (переказ, власне висловлення тощо), письмово (списування, диктант, тестові завдання тощо), практично (дослід, моделювання/ конструювання, виконання практичної роботи тощо) та завдання, що передбачають виконання роботи з допомогою електронних освітніх ресурсів.

Завдання діагностувальних робіт пропонуємо добирати таким чином, щоб результат навчання, який оцінюють на даному етапі навчання, можна було чітко визначити за результатами виконання завдання.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова навчання) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (2-4 кл.), читання вголос (1-4 кл.), читання мовчки (3-4 кл.), читання напам'ять (2-4 кл.), роботу з літературним твором/медіа текстом (2-4 кл.), діалог (усно/письмово, 2-4 кл.), усний переказ (2-4 кл.), письмовий переказ (3-4 кл.), усний твір (2-4 кл.), письмовий твір (4 кл.), списування (1-4 кл.), диктант (2-4 кл.), робота з мовними одиницями (2-4 кл.). Комбінації навчальних завдань у діагностувальних роботах учитель може визначати самостійно з урахуванням дидактичної доцільності їх поєднання та часу, необхідного для виконання певного навчального завдання. Протягом року запропоновані види навчальних завдань у діагностувальних роботах можуть повторюватись. Кількість разів уміщення одного і того ж навчального завдання (кількість аудіювань, диктантів тощо) учитель може визначати з урахуванням особливостей формування певного очікуваного результату навчання та стану його досягнення учнями. З урахуванням дидактичної доцільності діагностувальна робота може бути представлена у тестовій формі й містити тестові завдання закритого і відкритого типів.

З предметів мовно-літературної освітньої галузі (мова вивчення) система тематичних діагностувальних робіт може містити такі навчальні завдання: аудіювання (1-4 кл.), читання (2-4 кл.), говоріння (1-4 кл.), письмо (2-4 кл.). Комбінування навчальних завдань у діагностувальних роботах вчитель може здійснювати самостійно. Водночас можна скористатися порадами щодо комбінування завдань у діагностувальних робіт з мови навчання.

З математики тематичні діагностувальні роботи можуть бути комбінованими, у тому числі з тестових завдань закритого й відкритого типів, та містити навчальні завдання на виявлення стану сформованості навичок читання, запису і порівняння чисел, обчислювальних навичок, навичок читання і запису математичних виразів/рівностей/нерівностей, розв'язування рівнянь, уміння розв'язувати задачі, розпізнавання й побудову геометричних фігур, оперування величинами тощо з урахуванням програмового матеріалу, що опрацьовувався. Водночас учитель може практикувати проведення тематичних діагностувальних

робіт, які передбачають перевірку одного із результатів навчання (обчислювальних навичок, уміння розв'язувати задачі тощо). Одна з тематичних діагностувальних робіт протягом року може передбачати виявлення стану сформованості навичок усних обчислень. Зміст завдань у такій роботі, зазвичай, може охоплювати різні змістові лінії навчальної програми з математики.

З інтегрованих курсів, змістове наповнення яких охоплює природничу, соціальну і здоров'язбережувальну, громадянську та історичну освітні галузі, тематичні діагностувальні роботи можуть містити *тестові завдання* закритого і відкритого типів на виявлення стану опанування учнями програмового матеріалу, *практичні роботи* з картами, приладами, моделями, а також *графічні роботи*, за допомогою яких перевіряється вміння інтерпретувати інформацію за допомогою моделі, малюнка, схеми тощо.

Система тематичних діагностувальних робіт у 3-4 класах може містити комплексні діагностувальні роботи для кожного класу, зміст яких охоплює мовно-літературну, математичну, природничу освітню галузі.

Тематичні діагностувальні роботи з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна», а також з курсів за вибором, зазвичай, не проводять.

Кількість і періодичність діагностувальних робіт з предмета вивчення/інтегрованого курсу учитель може визначати самостійно під час складання календарно-тематичного плану. При цьому пропонуємо враховувати навчальні можливості учнів класу, особливості предмета вивчення/інтегрованого курсу, блок обов'язкових результатів навчання, сформованість яких має бути зазначена у свідоцтві досягнень, та відповідні навчальні завдання для оцінювання, на які орієнтує методика навчання предмета, а також кількість навчальних годин, виділених на предмет в освітній програмі. Водночас пропонуємо врахувати, що загальна кількість тематичних діагностувальних робіт з різних предметів вивчення/інтегрованих курсів має бути дидактично обґрунтованою. Зазвичай, їх планують через кожні 16-20 навчальних годин опрацювання програмового матеріалу.

Під час складання календарно-тематичного плану рекомендовано дотримуватись санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти (розділ V). Пропонуємо планувати проведення тематичних діагностувальних робіт з урахуванням розкладу уроків і передбачати не більше 1 тематичної діагностувальної роботи на навчальний день.

Результатами оцінювання тематичних діагностувальних робіт є оцінювальні судження з висновком про сформованість кожного результату навчання, який діагностується на даному етапі навчання. Оскільки тематична діагностувальна робота може містити завдання різних рівнів реалізації навчальної діяльності, то для формулювання оцінювального судження рекомендуємо характеристику результату навчання співвідносити з орієнтовними рамками оцінювання з урахуванням видів діяльності, водночас рівня результату навчання учня не визначати. До прикладу: *списування виконано, у цілому, правильно, однак урахувуй, що одну букву слова не переносять у наступний рядок.* Усно учитель може деталізувати характеристику

роботи та коротко зорієнтувати учня або визначити разом з ним перспективу подальшої навчальної діяльності.

Оцінювальні судження за результатами тематичного оцінювання рекомендуємо фіксувати у зошитах для тематичних діагностувальних робіт, на аркушах з роботами учнів до наступного уроку з того предмета вивчення, на якому виконували роботу, та повідомляти учням та їхнім батькам.

Якщо учня не було в школі в день проведення діагностувальної роботи, то після повернення він не пише діагностувальної роботи.

Пропонуємо наступний після виконання тематичної діагностувальної роботи урок проводити з метою встановлення зворотного зв'язку щодо якості учіння, зокрема виявлення прогресу здобувача освіти відносно себе самого, створення умов для усунення виявлених утруднень у досягненні очікуваних результатів навчання. На такому уроці рекомендуємо організувати аналіз виконаних завдань та роботу над виправленням і попередженням помилок. Під час зворотного зв'язку з учнями за результатами тематичного оцінювання учитель має можливість зорієнтувати їх на успіх, спрямувати на саморозвиток і самовдосконалення. Ця робота може бути фронтальною під керівництвом учителя, груповою чи індивідуальною залежно від кількості виявлених типових утруднень у досягненні результатів навчання, які підлягали діагностуванню, та готовності учнів самостійно їх опрацювати.

З метою підготовки до наступного після діагностувальної роботи уроку рекомендуємо учителю у **зручний для себе спосіб** узагальнити виявлені результати навчання учнів класу, визначити їх досягнення та утруднення, спланувати форми і зміст диференційованої та індивідуальної роботи учнів, визначити шляхи подальшої роботи з метою покращення результатів. Форму аналізу діагностувальної роботи вчитель може дібрати на власний розсуд. Такі документи є робочими матеріалами вчителя, необхідними лише йому для організації освітнього процесу. Тому робочі матеріали вчителя, у тому числі плани-конспекти уроків оформленню за певними зразками не підлягають.

III. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Об'єктом підсумкового оцінювання є результати навчання учня/учениці за рік. Під час підсумкового оцінювання рекомендуємо зіставляти навчальні досягнення учнів з очікуваними результатами навчання, визначеними в освітніх програмах закладів загальної середньої освіти.

Основою для підсумкового оцінювання результатів навчання за рік можуть бути результати виконання тематичних діагностувальних робіт, записи оцінювальних суджень про результати навчання, зафіксовані на носіях зворотного зв'язку з батьками, спостереження вчителя у процесі формування оцінювання. Рекомендуємо визначати підсумкову оцінку за рік з урахуванням динаміки досягнення того чи іншого результату навчання.

Підсумкове оцінювання за рік з предметів вивчення таких освітніх галузей, як «Технологічна», «Інформатична», «Мистецька» і «Фізкультурна» пропонуємо

здійснювати шляхом узагальнення даних, отриманих під час формувального оцінювання, з урахуванням динаміки формування результату навчання.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів під час підсумкового оцінювання результатів навчання та створення можливостей кожному учню/учениці виявляти відповідальність за власне учіння і досягати максимально можливих результатів навчання пропонуємо за 10-15 днів до кінця навчального року узагальнити результати навчання учнів з предметів вивчення/інтегрованих курсів за кожним блоком обов'язкових результатів навчання, який окреслений у свідоцтві досягнень, та визначити стан сформованості/рівень результатів навчання учня/учениці з урахуванням динаміки їх формування. Учитель за рішенням педагогічної ради закладу освіти може фіксувати в класному журналі або лише на носії зворотного зв'язку з батьками попередню оцінку за результатами підсумкового оцінювання. Пропонуємо дотримуватись конфіденційності під час інформування учнів та їхніх батьків про результати оцінювання. У разі виявлення бажання учнів (їхніх батьків) покращити отримані результати, учитель може запропонувати їм **індивідуалізовану діагностувальну роботу** з виявлення стану сформованості тільки тих результатів, які учень хоче покращити. Таку роботу учні, зазвичай, виконують в межах індивідуальної роботи під час уроку.

Підсумкову (річну) оцінку рекомендуємо визначати з урахуванням індивідуалізованої діагностувальної роботи (якщо така проводилась) за умови, якщо виконання індивідуалізованої діагностувальної роботи засвідчує покращення результату навчання. Підсумкову (річну) оцінку фіксують у класному журналі і свідоцтвах досягнень учнів.

Пропонуємо зразок оформлення результатів підсумкового оцінювання за рік на предметних сторінках класного журналу (на прикладі класного журналу для 2 класу, водночас подібне оформлення в усіх класах – додаток 4).

На лівій сторінці останнього розвороту журналу для записів уроків з певного предмета/інтегрованого курсу пропонуємо записувати номери показників характеристик результатів навчання, що подані у свідоцтві досягнень з відповідної освітньої галузі, а на правій сторінці розвороту журналу – записувати ці показники характеристики результатів навчання у тому порядку, як вони записані у свідоцтві досягнень.

У кожній колонці пропонуємо фіксувати стан сформованості обов'язкових результатів навчання (Сформовано - √; ще формується – нічого не записувати). Якщо в 3-4 класах використовують рівневу оцінку, то замість позначки √ пропонуємо записувати першу букву назви рівня, якому відповідає результат навчання.

У частині класного журналу «Зведений облік навчальних досягнень учнів» рекомендуємо записувати лише рішення педагогічної ради про переведення учня до наступного класу.

Відповідно до пункту 8 статті 12 Закону України «Про освіту» наприкінці 4 класу, з метою моніторингу якості освітньої діяльності закладів освіти та/або якості освіти проводять **державну підсумкову атестацію** здобувачів початкової освіти, результати якої не впливають на підсумкову оцінку за рік.

Особливості проведення, вимоги до змісту та критерії оцінювання державної підсумкової атестації Міністерство освіти і науки України визначає в установленому законодавством порядку.

У свідоцтві досягнень учня пропонуємо надавати розгорнуту характеристику результатів навчання учня/учениці, здобутих протягом навчального року. Для здобувачів початкової освіти пропонуються розроблені два примірні зразки свідоцтв досягнень, окремо для кожного циклу навчання. Обидва примірні зразки свідоцтв досягнень містять такі частини: «Характеристика навчальної діяльності», «Характеристика результатів навчання з окремих освітніх галузей», «Рекомендації вчителя», «Побажання батьків».

Привертаємо увагу, що подані в додатках 1, 2 примірні зразки свідоцтв досягнень учнів можуть бути доповненими з урахуванням особливостей освітньої програми закладу загальної середньої освіти.

У першій частині примірного зразка свідоцтва досягнень учня пропонуємо надати характеристику навчальної діяльності учня, показники якої підлягають лише вербальному оцінюванню з висновком: показник виявляється під час навчальної діяльності, що у графі «Сформовано (√)/ще формується» позначати √; виявлення показника потребує спонукання/розвитку, про що у цій графі позначень не робити, щоб надати перспективу для виявлення даного показника на наступних етапах навчання.

У другій частині примірного зразка свідоцтва досягнень учня пропонуємо фіксувати оцінку щодо сформованості того чи іншого результату навчання за освітніми галузями. За умов використання вербальної оцінки у графі «Сформовано (√)/ще формується//Рівень результату навчання» стан сформованості результату навчання рекомендуємо позначати √, або позначень не робити (якщо результат ще формується), що як і в попередньому випадку надає перспективу для подальшого формування результату навчання. За умов використання рівневої оцінки у графі «Сформовано (√)/ще формується//Рівень результату навчання» пропонуємо позначати буквами В/Д/С/П рівень сформованості результату навчання.

У частині «Рекомендації вчителя» доцільно словесно конкретизувати сформованість результатів навчання учнів та окреслити орієнтири індивідуальної траєкторії навчання учня/учениці.

У частині «Побажання батьків/осіб, що їх замінюють» батьки/особи, що їх замінюють можуть записувати власну думку щодо результатів навчання їхніх дітей, висловлювати побажання щодо подальшої співпраці із закладом загальної середньої освіти з питання навчання дитини.

Свідоцтво досягнень учня (примірний зразок № 1, примірний зразок № 2, що є відповідно додатком 2 та 3 до цих методичних рекомендацій) можуть підписувати учитель класу, батьки учня, керівник закладу загальної середньої освіти. Оригінал документа пропонується зберігати батькам учня/учениці чи особам, що їх замінюють. Копію документа з відміткою «Згідно з оригіналом», що закріплено печаткою, рекомендуємо зберігати в особовій справі учня. Пропонуємо не переписувати інформацію із свідоцтва досягнень учня до

особової справи. В особовій справі доцільно лише зазначати рішення про переведення до наступного класу.

Підставою для зарахування учнів до 5 класу є свідоцтво досягнень учня, у якому результати навчання можуть бути схарактеризовані вербальною або рівневою оцінкою, що залежить від вибору вербального або рівневого оцінювання закладом загальної середньої освіти, що затверджене рішенням педагогічної ради.

Ураховуючи, що кожен учень/кожна учениця мають певні обдарування до хоча б одного виду навчальної діяльності, за підсумками навчального року рекомендуємо нагороджувати учнів відзнаками (грамотами, дипломами тощо) школи за індивідуальні досягнення.

Ці методичні рекомендації з питань оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів мають рекомендаційний характер. Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» щодо академічної свободи педагогічних працівників заклад загальної середньої освіти може розробити власну систему оцінювання результатів навчання учнів, дотримуючись таких її ключових показників:

система оцінювання дозволяє реалізувати принцип дитиноцентризму в оцінювальній діяльності, що передбачає відкриття учню/учениці перспектив постійного розвитку відповідно до власних можливостей щодо опанування навчальним досвідом;

система оцінювання не повинна призводити до розподілу учнів на групи за індивідуальними навчальними можливостями;

система оцінювання має відповідати концептуальним засадам Нової української школи та сприяти досягненню обов'язкових результатів навчання учня, визначених у Державному стандарті початкової освіти.

Додаток 1

до методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти

Орієнтовна рамка оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти

Рівень результатів навчання	Характеристика рівня результатів навчання учня/учениці
Високий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивно-творчому рівні реалізації навчальної діяльності у змінених з певним ускладненням (стосовно типової) навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх та взаємопов'язані з ними об'єкти;</p> <p>характеризує об'єкти, визначає їх спільні й відмінні ознаки, властивості; установлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами; класифікує об'єкти;</p> <p>застосовує й комбінує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;</p> <p>знаходить за власною ініціативою необхідну додаткову інформацію з доступних джерел, узагальнює її; оцінює достовірність інформації; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему, діаграму)/текстову;</p> <p>прогнозує можливий результат, пропонує/випробовує різні способи виконання завдання; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань, і пропонує відповіді на них; підтримує дискусію щодо способів та результатів виконання завдань; співвідносить результати виконання завдань з припущеннями, робить висновок про досягнення результатів; обґрунтовує способи виконання завдань та їх результати; аналізує й оцінює їх, самостійно визначає раціональний спосіб/способи подолання виявленого утруднення, планує подальші навчальні дії</p>
Достатній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на продуктивному рівні реалізації навчальної діяльності в аналогічних типовим навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p>

	<p>визначає самостійно об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх;</p> <p>називає самостійно істотні ознаки об'єктів, визначає спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів; угруповує об'єкти; устанавлює причиново-наслідкові зв'язки між об'єктами;</p> <p>застосовує для досягнення результатів завдань набуті складники компетентностей;</p> <p>знаходить за власною ініціативою необхідну інформацію; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю, схему)/текстову;</p> <p>пояснює спосіб/способи виконання навчальних дій; дотримується послідовності пояснення; за потреби ставить запитання, що стосуються об'єктів завдань; ілюструє розуміння прикладами; контролює дотримання алгоритму дій, перевіряє результати виконання завдань можливими способами, робить висновок про досягнення результатів; визначає утруднення/помилки, знаходить спосіб подолання виявленого утруднення за наданими орієнтирами, самостійно виправляє помилки</p>
Середній	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на репродуктивному рівні реалізації навчальної діяльності у типових навчальних ситуаціях за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>визначає об'єкти, про які йдеться в завданнях, називає їх; для досягнення результату потребує уточнень завдання;</p> <p>називає істотні ознаки об'єктів, устанавлює спільні й відмінні ознаки, властивості об'єктів, угруповує об'єкти відповідно до умови за наданими орієнтирами/уточненнями в процесі діалогу з учителем/однокласниками;</p> <p>відтворює навчальні дії за алгоритмом/схемою, водночас потребує роз'яснень для досягнення результату;</p> <p>знаходить інформацію у запропонованих джерелах; перетворює почуту/побачену/прочитану інформацію у графічну (малюнок, таблицю)/текстову за зразками/за допомогою вчителя;</p> <p>коментує навчальні дії короткими реченнями з опорою на орієнтири (пам'ятку, зразок тощо); наводить приклади; перевіряє спосіб і результат виконання завдань за зразком, констатує</p>

	<p>правильність/неправильність результату; визначає утруднення/помилки, долає виявлене утруднення/виправляє помилки з допомогою вчителя/однокласників.</p>
Початковий	<p>Учень/учениця виконує навчальні завдання на рівні копіювання зразків після детального кількаразового їх пояснення учителем за допомогою таких навчальних дій:</p> <p>розпізнає і називає об'єкти, про які йдеться в завданнях, за наданими орієнтирами;</p> <p>називає окремі ознаки об'єктів;</p> <p>відтворює окремі операції навчальних дій для досягнення результату, зокрема копіює зразок;</p> <p>знаходить інформацію у запропонованому джерелі за наданим орієнтиром (малюнком, ключовим словом, порядковим номером речення тощо); відтворює частини почутої/побаченої/прочитаної інформації усно/за допомогою малюнка;</p> <p>коментує окремі операції короткими репліками на основі пропонуванних запитань; співвідносить результат виконання завдання із зразком; констатує за підказкою правильність/неправильність результату</p>

Додаток 2
до методичних рекомендацій щодо
оцінювання результатів навчання учнів
1-4 класів закладів загальної середньої
освіти

Примірний зразок №1

_____ (назва закладу загальної середньої освіти)

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня/учениці _____ класу
(1-2)

_____ (прізвище та ім'я учня/учениці)

_____ навчальний рік

Характеристика навчальної діяльності	Сформовано (√) /формується
виявляє інтерес до навчання, старанно і зосереджено виконує навчальні завдання	
активно працює на уроках, виявляє ініціативу	
співпрацює з іншими дітьми, керує емоціями, пояснює, у чому цінність спільної роботи	
проявляє самостійність у роботі, пояснює свої дії	
контролює хід виконання навчальних завдань, оцінює результат своєї роботи	
бере відповідальність за свої дії, обирає шляхи розв'язання проблем	
визначає істотні ознаки об'єктів, порівнює, об'єднує, розподіляє об'єкти за поданою ознакою	
спостерігає за об'єктом, досліджує об'єкт за поданою інструкцією, доходить висновків відповідно до мети спостереження	
працює з поданим джерелом інформації, добирає за умовою тексти й ілюстрації до них	
працює з інформацією з допомогою цифрових пристроїв за інструкцією	
Характеристика результатів навчання	Сформовано (√) /формується
з мовно-літературної освітньої галузі	
<i>Українська мова, мова відповідного корінного народу/національної меншини (мова навчання)</i>	

виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле	
читає вголос цілими словами, усвідомлено, правильно, виразно	
виявляє розуміння змісту прочитаного тексту, пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює власне ставлення щодо прочитаного	
переказує усно прочитаний/прослуханий твір з дотриманням послідовності змісту	
зрозуміло висловлює свої думки, розповідає про події за спостереженнями; будує діалоги на доступні теми, дотримується правил мовленнєвого етикету	
пише розбірливо, перевіряє написане, виправляє помилки	
визначає й аналізує мовні одиниці і мовні явища, використовує їх для вдосконалення мовлення	
<i>Українська мова як державна, мова відповідного корінного народу/національної меншини (мова вивчення)</i>	
виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле	
читає вголос цілими словами, усвідомлено	
відповідає на запитання за змістом прочитаного, усно передає свої враження, вподобання	
будує речення, переказує, бере участь у короткому діалозі	
пише розбірливо, перевіряє написане, виправляє помилки	
<i>Іноземна мова</i>	
сприймає з розумінням іноземну мову на слух	
читає з розумінням іноземною мовою	
висловлюється іноземною мовою	
записує слова, речення, короткі повідомлення про себе, на повсякденні теми іноземною мовою	
<i>математичної освітньої галузі</i>	
читає, записує, утворює, порівнює числа в межах 100, визначає склад числа	
володіє навичками додавання і віднімання чисел	
читає і записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення	
аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язування, розв'язує задачу, перевіряє розв'язок	
розпізнає, конструює з підручного матеріалу і зображує геометричні фігури	
використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами	
<i>природничої освітньої галузі</i>	
розпізнає природні й рукотворні об'єкти, об'єкти неживої і живої природи, встановлює взаємозв'язки між ними	

називає і описує явища, які відбуваються в природі	
досліджує за інструкцією пропоновані об'єкти природи з використанням запропонованих приладів, описує з допомогою вчителя отриманий результат	
орієнтується на місцевості за об'єктами природи	
знаходить об'єкти на карті України (столицю України, Карпати, Крим, річку Дніпро, Чорне й Азовське моря)	
називає умови необхідні для життя організмів; наводить приклади природоохоронних заходів	
соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної освітніх галузей	
називає свою адресу, країну, її столицю; розповідає/розпізнає про символи держави (прапор, герб, гімн, державна мова);	
називає відомих українців; культурні і природні пам'ятки свого краю	
розповідає свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях, наводить приклади; діє з повагою до прав інших	
розпізнає першочергові і другорядні потреби людини; визначає способи їх задоволення з урахуванням культури споживання	
визначає, як діяти у повсякденних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я	
наводить приклади діяльності служб допомоги в небезпечних ситуаціях, називає номери телефонів цих служб	
технологічної освітньої галузі	
організовує робоче місце за визначеною умовою, дотримується безпечних прийомів праці	
виготовляє поетапно виріб за визначеною послідовністю операцій/дій	
виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує іграшки, книжки, доглядає за рослинами	
інформатичної освітньої галузі	
називає та добирає цифровий пристрій відповідно до мети завдання	
створює зображення за допомогою інструментів графічного редактора	
реалізує дії виконавця відповідно до лінійного алгоритму	
знаходить інформацію у вебджерелах за поданою умовою, дотримується безпечної поведінки під час онлайн-взаємодії	
мистецької освітньої галузі	
описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно характеризує їх	

відтворює художні образи засобами образотворчого мистецтва за зразком, користується різними художніми матеріалами	
виявляє старанність у співі, відтворює за зразком запропоновані ритми	
презентує створені художні образи, описує, чи вдалося втілити творчий задум	
фізкультурної освітньої галузі	
виконує фізичні вправи за зразком	
пояснює значення фізичних вправ для здоров'я людини	
дотримується правил безпеки особисто та під час спільної рухової діяльності	
виконує різні ролі під час рухливих та командних ігор; вболіває за результат команди	

*У 1-2 класах підсумкове оцінювання здійснюють вербально: очікуваний результат сформовано (позначаємо у графі ✓) або очікуваний результат ще формується (нічого не позначаємо).

Рішення педагогічної ради про переведення до наступного класу _____

Рекомендації вчителя _____

Учитель _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Побажання батьків/осіб, що їх замінюють _____

Батьки/ осіб, що їх замінюють _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток 3
до методичних рекомендацій щодо
оцінювання результатів навчання учнів
1-4 класів закладів загальної середньої
освіти

Примірний зразок № 2

_____ (назва закладу загальної середньої освіти)

СВІДОЦТВО ДОСЯГНЕНЬ

учня/учениці _____ класу
(3-4)

_____ (прізвище та ім'я учня/учениці)

_____ навчальний рік

Характеристика навчальної діяльності	Сформовано (√) /формується
виявляє цілеспрямованість та інтерес до навчання, відповідально ставиться до виконання завдань	
активно працює на уроках, виявляє ініціативу і творчий підхід	
співпрацює з іншими дітьми, домовляється, керує емоціями	
проявляє самостійність у роботі, логічно обґрунтовує свою думку	
планує і контролює хід виконання навчальних завдань, оцінює результат своєї роботи	
бере відповідальність за свої дії, пропонує шляхи розв'язання проблем, критично оцінює свої дії та дії інших	
визначає істотні ознаки об'єктів, порівнює, об'єднує, розподіляє об'єкти за обраною ознакою/ознаками	
спостерігає за об'єктом/об'єктами, формулює припущення, досліджує, доходить висновків про взаємозв'язки між об'єктами, пояснює їх	
добирає для виконання завдань джерела інформації, презентує отриману інформацію у вигляді таблиць, схем, переказів	
безпечно використовує цифрові пристрої для доступу до інформації, спілкування, співпраці	

Характеристика результатів навчання	Сформовано (√) /формується// Рівень результату навчання
МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
<i>Українська мова, мова відповідного корінного народу/національної меншини (мова навчання)</i>	
визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причиново-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлення, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання	
володіє повноцінною навичкою читання вголос і мовчки	
аналізує прочитаний текст, висловлює й обґрунтовує власне ставлення щодо прочитаного, формулює висновки	
переказує усно і письмово прочитаний/прослуханий твір з дотриманням логіки викладу та з творчим доповненням	
будує зв'язні висловлювання (розповідь, опис, міркування, есе, діалог) в усній і письмовій формах, володіє монологічною та діалогічною формами мовлення дотримується правил культури спілкування	
пише розбірливо, дотримується граматичних і орфографічних норм, перевіряє і редагує написане	
досліджує мовні одиниці та явища, використовує їх для вдосконалення мовлення	
<i>Українська мова як державна, мова відповідного корінного народу/національної меншини (мова вивчення)</i>	
аналізує сприйняте на слух висловлення, ставить доцільні запитання	
читає усвідомлено, правильно, виразно, в належному темпі вголос і мовчки	
зв'язно висловлює власні думки щодо прочитаного, усно передає свої враження, вподобання	
переказує та створює тексти, бере участь у діалозі	
пише розбірливо, дотримується граматичних і орфографічних норм, перевіряє і редагує написане	
<i>Іноземна мова</i>	
сприймає з розумінням іноземну мову на слух	
читає з розумінням іноземною мовою	
висловлюється іноземною мовою	
записує слова, речення, короткі повідомлення про себе, на повсякденні теми іноземною мовою	
МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
читає, записує, утворює, порівнює числа, визначає розрядний склад числа	
володіє навичками додавання і віднімання, множення і ділення чисел	

читає і записує математичні вирази, у тому числі зі змінною, знаходить їх значення; розв'язує рівняння, добирає розв'язок нерівності зі змінною	
аналізує текст задачі, створює за потреби модель, обґрунтовує спосіб розв'язування, розв'язує задачу, прогнозує і перевіряє розв'язок	
розпізнає, будує геометричні фігури, конструює об'єкти з геометричних фігур	
використовує для вимірювання величин доцільні одиниці вимірювання, оперує величинами, користується приладами для вимірювання	
ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
установлює взаємозв'язки між об'єктами неживої і живої природи, розрізняє рукотворні об'єкти, виготовлені з природних і штучних матеріалів	
описує зміни, які відбуваються в природі, установлює причиново-наслідкові зв'язки між ними	
обирає обладнання та досліджує об'єкт природи за власно складеним планом, робить висновки і презентує їх	
орієнтується на місцевості за об'єктами природи і з допомогою компасу	
знаходить і показує на карті Україну, материки, океани та інші об'єкти відповідно до навчального завдання	
пояснює залежність життя організмів від умов існування, правила природоохоронної поведінки, дотримується цих правил	
СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ	
пояснює на прикладах, що означає бути громадянином України; досліджує історію свого роду, села/міста, рідного краю і презентує результати	
розповідає про відомі історичні події, пам'ятки природи і культури, видатних людей, у тому числі винахідників, пояснює вплив їх діяльності на життя людей/ збереження довкілля	
пояснює свої права і обов'язки в сім'ї, в школі, громадських місцях; аргументовано визначає перевагу добрих взаємин над конфліктами;	
розрізняє першочергові і другорядні потреби, пояснює важливість помірності у споживанні товарів і послуг, планує конкретні дії для задоволення власних потреб	
пояснює, від чого залежить безпека в докільлі; описує можливі ризики поведінки на прикладах	
моделює звернення по допомогу в різні служби у разі небезпечних ситуацій, пояснює можливі наслідки та свої дії	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
організовує робоче місце відповідно до власних потреб і визначених завдань, дотримується безпечних прийомів праці	
планує послідовність виготовлення виробу за власно обраними технологіями обробки матеріалів та виготовляє його	
планує та виконує трудові дії щодо самообслуговування, у тому числі ремонтує книжки, пришиває гудзики, сервірує стіл	
ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
використовує цифрові пристрої для виконання навчальних завдань	
створює інформаційні продукти (текст, графічне зображення, презентацію) в програмних середовищах	
складає лінійні, розгалужені та циклічні алгоритми на основі їх опису, отримує очікуваний результат дій виконавця за складеним алгоритмом	
збирає інформацію за допомогою цифрових пристроїв відповідно до навчальної мети, використовує онлайн середовища для спільної діяльності й обміну думками, дотримується безпечної поведінки під час онлайн-взаємодії	
МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
описує враження від сприймання творів мистецтва, словесно характеризує твір з використанням мистецької термінології	
створює варіанти запропонованих художніх образів засобами образотворчого мистецтва, користується різними художніми матеріалами	
співає виразно, відтворює запропоновані ритми (соло та в групі), імпровізує з ритмами	
презентує власні художні образи, оцінює власну творчість, пояснює, що вдалося	
ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ	
добирає і виконує фізичні вправи з різних видів спорту, дотримуючись правил безпеки, здійснює самоконтроль самопочуття у процесі виконання фізичних вправ	
пояснює значення фізичного навантаження і загартовування для організму людини та виховання сили волі	
дотримується правил проведення рухливих ігор та естафет; співпереживає за результат команди	

*У 3-4 класах підсумкове оцінювання здійснюють вербально/рівнево (за вибором закладу загальної середньої освіти): за умов вербального оцінювання, якщо результат навчання сформовано, його позначають √; якщо результат ще формується, позначень не роблять/за умов рівневого оцінювання рівень результату навчання позначають буквою В (високий)/Д (достатній)/С (середній)/П (початковий).

Рішення педагогічної ради про переведення до наступного класу _____

Рекомендації вчителя _____

Учитель _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Побажання батьків/осіб, що їх замінюють _____

Батьки/ осіб, що їх замінюють _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Додаток 4

до методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти

Примірний зразок лівої сторінки розвороту журналу

II. Облік навчальних досягнень учнів. Інваріантна складова

Українська мова

(Назва предмета)

№ з/п	Прізвище та ім'я учня (учениці)	Число і місяць	Підсумкова (річна)																	
			1	2	3.	4	5	6	7											
1	Авраменко Оксана				√	√		√	√											
2	Бондаренко Іван		√	√	√		√	√												
3	Васильків Олег		√		√	√	√		√											
4	Григоруk Інна			√		√														
5	Журавель Соломія		√		√	√	√	√	√	√										
6																				
7																				

Сформовано - √; ще формується – нічого не записувати

Примірний зразок правої сторінки розвороту журналу

Вчитель _____

№ з/п	Дата	ЗМІСТ Характеристика результатів навчання	Завдання додому
1		виявляє розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух висловлення, запитує про незрозуміле*	
2		читає вголос цілими словами, усвідомлено, правильно, виразно, у відповідному темпі	
3		виявляє розуміння змісту прочитаного тексту, пояснює вчинки персонажів у творі, висловлює власне ставлення щодо прочитаного	
4		переказує усно прочитаний/ прослуханий твір з дотриманням послідовності змісту	
5		зрозуміло висловлює свої думки, потреби, спостереження; будує діалоги на доступні теми, доречно реагує на репліки співрозмовника	
6		пише розбірливо, перевіряє написане, виправляє помилки	
7		визначає й аналізує мовні одиниці і мовні явища, використовує їх для вдосконалення мовлення	